

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL EVGENI TANCHEV
prezentate la 17 decembrie 2020¹

Cauza C-824/18

**A.B.,
C.D.,
E.F.,
G.H.,
I.J.**

împotriva

Krajowa Rada Sądownictwa,
alte părți din procedură: **Rzecznik Praw Obywatelskich,**
Prokurator Generalny

[cerere de decizie preliminară formulată de Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Administrativă Supremă, Polonia)]

„Trimitere preliminară – Articolul 2, articolul 4 alineatul (3) și articolul 19 alineatul (1) TUE – Articolul 267 TFUE – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Stat de drept – Protecție jurisdicțională efectivă – Principiul independenței judecătorilor – Procedură de numire a judecătorilor Curții Supreme din Polonia – Numirea de către președintele Republicii Polone, la propunerea Consiliului Național al Magistraturii – Lipsa de independență a Consiliului Național al Magistraturii – Cale de atac jurisdicțională lipsită de efectivitate – Hotărâre a Curții Constituționale prin care se abrogă dispoziția pe care se întemeiază competența instanței de trimitere – Drept național care limitează competențele decizionale ale instanței de trimitere – Supremația dreptului Uniunii – Diferență de tratament în ceea ce privește accesul la o cale de atac jurisdicțională”

¹ Limba originală: engleza.

1. Astfel cum a afirmat în mod foarte pertinent Lord Neuberger, fostul președinte al Curții Supreme a Regatului Unit, „din momentul în care privezi oamenii de dreptul de a contesta actele guvernului în justiție, ești într-o dictatură”². Eliminarea, în Polonia, a unei căi de atac jurisdicționale în contextul domeniului constituțional esențial al independenței judecătorești³ constituie elementul principal al litigiului a cărui soluționare se solicită în prezenta cauză⁴.
2. Astfel, această cauză pune în discuție chestiuni importante și va permite Curții să facă precizări notabile, atât pe plan procedural, cât și pe fond, în special în ceea ce privește articolul 19 alineatul (1) TUE. La abordarea chestiunii supremației dreptului Uniunii, vom reacționa la recenta hotărâre a Bundesverfassungsgericht (Curtea Constituțională Federală, Germania, denumită în continuare „BVerfG”) în cauza Weiss (2 BvR 859/15), în care aceasta a statuat printre altele că o hotărâre a Curții a fost pronunțată *ultra vires*, precum și la o ordonanță recentă a Camerei disciplinare a Curții Supreme din Polonia, care, ulterior acelei hotărâri a BVerfG, a statuat că o hotărâre a Curții nu are caracter obligatoriu în ordinea juridică din Polonia.
3. În cadrul prezentei trimiteri preliminare – introdusă la 21 noiembrie 2018 și completată ulterior cu o nouă întrebare preliminară printr-o decizie din 26 iunie 2019 – Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Administrativă Supremă, Polonia) solicită să se stabilească interpretarea care trebuie dată articolului 2, articolului 4 alineatul (3), articolului 6 alineatul (1) și articolului 19 alineatul (1) TUE, articolului 267 TFUE, articolului 15 alineatul (1), articolului 20, articolului 21 alineatul (1), articolului 47 și articolului 52 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), precum și articolului 2 alineatul (1) și alineatul (2) litera (a), articolului 3 alineatul (1) litera (a) și articolului 9 alineatul (1) din Directiva 2000/78/CE⁵.
4. Trimiterea preliminară a fost adresată în contextul acțiunilor formulate de candidații la postul de judecător A.B., C.D., E.F., G.H. și I.J., pe de o parte, și Krajowa Rada Sądownictwa (Consiliul Național al Magistraturii, denumit în continuare „KRS”), pe de altă parte, prin intermediul cărora acești candidați au atacat rezoluțiile prin care: (i) KRS a decis să *nu propună* președintelui Republicii Polone (numit în continuare „președintele Republicii”) numirea lor în funcția de judecător al Sąd Najwyższy (Curtea Supremă, Polonia, denumită în continuare „Curtea Supremă”) și, în același timp, (ii) KRS a propus președintelui Republicii numirea altor candidați.

2 A se vedea articolul referitor la UK Internal Market Bill (proiectul de lege privind piața internă din Regatul Unit), care permite guvernului Regatului Unit să încalce dreptul internațional și exclude unele dintre competențele sale de la aplicarea controlului jurisdicțional: <https://www.theguardian.com/law/2020/oct/07/brexit-strategy-puts-uk-on-slippery-slope-to-tyranny-lawyers-told>.

3 Întrucât punerea în aplicare a dreptului Uniunii este descentralizată, întregul eșafodaj al sistemului de protecție jurisdicțională al Uniunii se bazează pe premisa că statele membre beneficiază de o putere judecătorească independentă, pe care o prețuiesc (și chiar o protejează), de natură să asigure o protecție jurisdicțională efectivă a drepturilor Uniunii. A se vedea Lenaerts, K., *On Judicial Independence and the Quest for National, Supranational and Transnational Justice*, în Selvik, G., și alții (editori), *The Art of Judicial Reasoning*, Springer, 2019, p. 173.

4 A se vedea de asemenea Concluziile noastre precedente prezentate în cauza Minister for Justice and Equality (Deficiențele sistemului judiciar) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:517), în cauza Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:325), în cauza Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun) (C-192/18, EU:C:2019:529), în cauzele conexe A. K. și alții (Independența Camerei disciplinare a Curții Supreme) (C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:551), precum și în cauzele conexe Miasto Łowicz și Prokuratura Okręgowa w Płocku (Regimul procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor) (C-558/18 și C-563/18, EU:C:2019:775). A se vedea de asemenea recente Concluzii ale avocatului general Bobek prezentate în cauzele Asociația „Forumul Judecătorilor din România”, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și Asociația „Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor”, PJ și SO (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 și C-355/19, EU:C:2020:746).

5 Directiva Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO 2000, L 303, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 7).

I. Cadrul juridic

5. Funcționarea KRS este reglementată de Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Legea din 12 mai 2011 privind Consiliul Național al Magistraturii). În special, articolul 44 din Legea privind KRS prevede:

„1. Un participant la procedură poate ataca rezoluția [KRS] la [Curtea Supremă] pentru motive de nelegalitate, cu excepția cazului în care se prevede altfel în dispoziții separate. [...]

1a. În cauzele individuale privind numirea în funcția de judecător la [Curtea Supremă], se poate introduce o acțiune la [Curtea Administrativă Supremă]. În aceste cazuri, nu este posibilă introducerea unei acțiuni la [Curtea Supremă]. O acțiune la [Curtea Administrativă Supremă] nu se poate baza pe un motiv privind evaluarea incorectă a îndeplinirii de către candidați a criteriilor luate în considerare la adoptarea unei decizii privind prezentarea propunerii de numire în funcția de judecător la [Curtea Supremă].

1b. Dacă nu toți participanții la procedură au atacat rezoluția [...] în cauzele individuale privind numirea în funcția de judecător la [Curtea Supremă], rezoluția devine definitivă în ceea ce privește partea care cuprinde decizia de a înainta propunerea de numire în funcția de judecător la [Curtea Supremă] și partea care cuprinde decizia de a nu înainta o propunere de numire în funcția de judecător la aceeași instanță, în privința participanților la procedură care nu au introdus o acțiune.

[...]

4. În cauzele individuale privind numirea în funcția de judecător la [Curtea Supremă], anularea de către [Curtea Supremă Administrativă] a rezoluției KRS de a nu înainta o propunere de numire în funcția de judecător la [Curtea Supremă] echivalează cu admiterea candidaturii participantului la procedură care a introdus o acțiune, pentru postul vacant de judecător la [Curtea Supremă], post în legătură cu care, la data pronunțării hotărârii de către [Curtea Administrativă Supremă], procedura desfășurată în fața KRS nu s-a finalizat, sau, în lipsa unei astfel de proceduri, pentru următorul post vacant de judecător la [Curtea Supremă] care va face obiectul publicării.”

II. Litigiul principal și întrebările preliminare

6. Prin rezoluția nr. 318/2018 din 24 august 2018, KRS a decis să nu prezinte președintelui Republicii cererea de numire printre alții a domnilor A.B. și C.D. ca judecători la Secția penală a Curții Supreme. Prin rezoluția nr. 330/2018 din 28 august 2018, KRS a decis să nu prezinte președintelui Republicii cererea de numire printre alții a domnilor E.F., G.H. și I.J. ca judecători la Secția civilă a Curții Supreme. Acele rezoluții conțineau de asemenea propuneri de numire a altor candidați în respectivele posturi.

7. Candidații care nu au fost propuși au formulat împotriva acestor rezoluții căi de atac la instanța de trimitere și au depus o cerere privind suspendarea executării acestora, care a fost admisă.

8. În ceea ce privește prima întrebare adresată, instanța de trimitere arată în primul rând că, contrar dispozițiilor care s-au aplicat anterior, articolul 44 alineatul (1b) din Legea privind KRS, recent introdus, prevede că, în cauze individuale privind o numire în funcția de judecător la Curtea Supremă, o rezoluție a KRS devine definitivă nu numai în partea care privește decizia de neprezentare a unei propuneri de numire în funcția de judecător în cazul acelor candidați respinși care nu au depus o contestație, ci și în partea din rezoluție care privește decizia de a prezenta o propunere de numire,

dacă aceasta nu a fost contestată de toți participanții la procedura de concurs. Or, printre acești participanți există și acei participanți a căror numire *a fost propusă* și care, prin urmare, nu au niciun interes să introducă o acțiune împotriva unei astfel de rezoluții. Prin urmare, instanța de trimitere consideră că această rezoluție va avea întotdeauna, *de facto*, un caracter definitiv.

9. În al doilea rând, instanța de trimitere arată că articolul 44 alineatul (1a) din Legea privind KRS, care definește funcția pe care trebuie să o exercite (controlul procedurii de concurs în cauză), se bazează pe considerații prea generale, deoarece nu au fost prevăzute criterii clare de evaluare.

10. În al treilea rând, instanța de trimitere arată că din articolul 44 alineatul (4) din Legea privind KRS rezultă că anularea de către instanța de trimitere a unei rezoluții a KRS de neprezentare a unei propuneri de numire în funcția de judecător la Curtea Supremă nu face decât să conducă la admiterea candidaturii participantului la procedură care a formulat o cale de atac la un post vacant de judecător la Curtea Supremă atunci când procedura în fața KRS cu privire la respectivul post nu a fost finalizată, iar în cazul lipsei unei astfel de proceduri, la următorul post vacant de judecător la Curtea Supremă.

11. În ceea ce privește a doua întrebare adresată, instanța de trimitere solicită de asemenea îndrumări din partea Curții pentru a putea aprecia dacă principiul accesului la funcțiile publice în condiții de egalitate (care corespunde unor obiective de interes general) a fost respectat în speță. În opinia acesteia, există o diferență clară în ceea ce privește caracterul efectiv al căilor de atac între procedurile privind posturile de judecător vacante la alte instanțe și procedurile privind astfel de posturi la Curtea Supremă.

12. În acest context, Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Administrativă Supremă, Polonia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 2 coroborat cu articolul 4 alineatul (3) a treia teză, articolul 6 alineatul (1), articolul 19 alineatul (1) TUE coroborat cu articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale și cu articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2000/78 și articolul 267 al treilea paragraf TFUE trebuie interpretate în sensul că

- are loc o încălcare a principiului statului de drept și a dreptului la o cale de atac efectivă și la o protecție jurisdicțională efectivă dacă legiuitorul național, acordând dreptul la o cale de atac în cauzele individuale referitoare la numirea în funcția de judecător la o instanță de ultim grad de jurisdicție a unui stat membru (Curtea Supremă), condiționează puterea de lucru judecat și eficiența deciziei luate în cadrul unei proceduri de selecție care precedă cererea de numire în funcția de judecător la instanța sus-menționată de situația în care decizia în cazul analizei și a evaluării comune a tuturor candidaților pentru Curtea Supremă nu este atacată de către toți participanții la procedura de selecție, printre care se numără și candidatul care nu are interesul de a ataca decizia menționată, respectiv candidatul vizat de cererea de numire în funcție, și în consecință:
- subminează eficiența căii de atac și posibilitatea unui control efectiv al modului de desfășurare a procedurii de selecție sus-menționate de către instanța competentă?
- în cazul în care domeniul de aplicare al unor astfel de proceduri include și acele posturi de judecători la Curtea Supremă în cazul cărora, față de judecătorii care le-au ocupat anterior, s-a aplicat vârsta mai mică de pensionare, fără ca decizia de a recurge la o vârstă de pensionare mai mică să fie luată doar de către judecătorul în cauză, în contextul principiului inamovibilității judecătorilor – în situația când se recunoaște că, în acest mod, acesta a fost încălcat – la fel, nu privează de efecte privind domeniul de aplicare și de rezultat controlul jurisdicțional al procedurii de selecție sus-menționate?

- 2) Articolul 2 TUE coroborat cu articolul 4 alineatul (3) a treia teză și articolul 6 alineatul (1) TUE coroborat cu articolul 15 alineatul (1) și articolul 20 coroborat cu articolul 21 alineatul (1) și articolul 52 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale coroborat cu articolul 2 alineatul (1), alineatul (2) litera (a) și articolul 3 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2000/78/CE a Consiliului și articolul 267 al treilea paragraf TFUE trebuie interpretate în sensul că
- are loc o încălcare a principiului statului de drept, a principiului egalității de tratament și al accesului egal la funcții publice – și anume ocuparea funcției de judecător la Curtea Supremă – dacă, [...] în cauzele individuale referitoare la exercitarea funcției de judecător la o instanță menționată mai sus, există dreptul la sesizarea unei instanțe competente, în fața căreia, ca urmare a puterii de lucru judecat descrise în prima întrebare, numirea în funcție de judecător la Curtea Supremă pe un post vacant poate avea loc fără ca instanța competentă să realizeze un control asupra modului de desfășurare a procedurii de selecție menționate – dacă s-ar ajunge la inițierea acestuia – și în același timp, lipsa acestei soluții, care încalcă dreptul la o cale de atac efectivă, încalcă dreptul la acces egal la funcțiile publice și, prin urmare, nu răspunde obiectivelor de interes general, iar situația în care alcătuirea instituției dintr-un stat membru care ar trebui să supravegheze independența instanțelor judecătorești și a judecătorilor [KRS], sesizată cu o procedură referitoare la exercitarea funcției de judecător la Curtea Supremă, este concepută în așa fel încât reprezentanții autorităților judiciare din cadrul acestei instituții sunt aleși de către puterea legislativă nu aduce atingere principiului echilibrului instituțional?”

III. Procedura în fața Curții și întrebarea preliminară suplimentară

13. În contextul primei părți a procedurii scrise în fața Curții, A.B., C.D., E.F. și I.J., KRS, Prokurator Generalny (Procurorul General, Polonia), Rzecznik Praw Obywatelskich (Avocatul Poporului, Polonia), guvernul polonez și Comisia au depus observații scrise.
14. Procedura scrisă în fața Curții s-a încheiat la 31 mai 2019. La 26 iunie 2019, instanța de trimitere a pronunțat o ordonanță de respingere a cererii prin care Procurorul General solicita instanței să nu se pronunțe asupra fondului cauzelor principale. Această cerere se întemeia pe împrejurările de mai jos.
15. Mai întâi, prin hotărârea din 25 martie 2019 pronunțată în cauza K 12/18, la cererea KRS și a unui grup de senatori, Trybunał Konstytucyjny (Curtea Constituțională, Polonia) a constatat că articolul 44 alineatul (1a) din Legea privind KRS este incompatibil cu articolul 184 din Constituția Poloniei. De asemenea, Curtea Constituțională a conchis că era necesară finalizarea tuturor procedurilor inițiate în temeiul acestei dispoziții, întrucât aceasta nu mai era validă.
16. În al doilea rând, prin Ustawa z dnia 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Legea din 26 aprilie 2019 de modificare a Legii privind Consiliul Național al Magistraturii și a Legii privind organizarea instanțelor administrative, denumită în continuare „Legea din 26 aprilie”)⁶, intrată în vigoare la 23 mai 2019, s-a modificat articolul 44 alineatul 1 din Legea privind [KRS], care a fost înlocuit cu următorul text: „[i]n cauze individuale referitoare la numirea în funcția de judecător la Curtea Supremă, nu se pot formula căi de atac”. De asemenea, Legea din 26 aprilie 2019 prevede la articolul 3 că, „în cauze individuale referitoare la numirea în funcția de judecător la Curtea Supremă, inițiate și nefinalizate înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, se încheie de plin drept procedura în căile de atac îndreptate împotriva rezoluțiilor [KRS]”.

⁶ Dziennik Ustaw din 2019, poziția 914.

17. Acesta este contextul în care Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Administrativă Supremă) a decis să transmită Curții în prezenta cauză o întrebare preliminară suplimentară (mai precis, o a treia întrebare):

„1) Articolul 2 TUE coroborat cu articolul 4 alineatul (3) a treia teză, articolul 6 alineatul (1), articolul 19 alineatul (1) TUE, articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale, articolul 9 alineatul (1) din Directiva 2000/78 și articolul 267 al treilea paragraf TFUE trebuie interpretate în sensul că

- are loc o încălcare a principiului statului de drept și a dreptului de acces la o instanță judecătorească și la protecție jurisdicțională efectivă dacă legiuitorul național exclude din ordinea juridică dispozițiile pertinente privind competența Curții Supreme Administrative și privind dreptul de a sesiza această instanță cu o cale de atac îndreptată împotriva rezoluțiilor emise de [KRS] și introduce o soluție care echivalează de drept cu o cu închiderea procedurii căilor de atac menționate, inițiate și aflate încă pe rol înainte de modificările (derogările) introduse, și, în consecință:
- refuză dreptul de acces la o instanță judecătorească în ceea ce privește controlul rezoluțiilor sus-menționate ale [KRS] și controlul legalității modului de desfășurare a procedurilor de selecție în cadrul cărora au fost adoptate
- iar în cazul în care instanța națională competentă inițial în cauzele menționate și care, după inițierea efectivă a procedurii de control asupra rezoluțiilor [KRS], a adresat Curții întrebări preliminare refuză de asemenea dreptul de acces la o instanță judecătorească în măsura în care, într-o cauză pendinte în fața unei instanțe competente (inițial) să o examineze, ulterior privează această instanță de posibilitatea de a iniția efectiv o procedură preliminară în fața Curții și de dreptul de a aștepta decizia acesteia, ceea ce repune în discuție principiul Uniunii privind cooperarea loială?”

18. În a doua parte a procedurii scrise, în cauză au depus observații Procurorul General, Avocatul Poporului, guvernul polonez și Comisia.

19. Toate părțile care au depus observații scrise în prima parte a procedurii scrise au profitat de ocazia de a prezenta observații orale într-o ședință în fața Curții.

IV. Analiză

A. Cu privire la competența Curții

20. În opinia Procurorului General, Curtea nu are competența de a se pronunța cu privire la întrebările adresate, pentru motivul că acestea se referă la dreptul la o cale de atac într-un domeniu care nu intră sub incidența dreptului Uniunii. Orice altă decizie ar determina coexistența unor competențe analoge și *erga omnes* asupra unor probleme juridice identice, atât în fața Curții de Justiție, cât și în fața Curții Constituționale.

21. Curtea a statuat însă că, deși este adevărat că organizarea justiției în statele membre intră în competența acestora din urmă, nu este mai puțin adevărat că, în exercitarea acestei competențe, statele membre sunt ținute să respecte obligațiile care decurg pentru acestea din dreptul Uniunii⁷. În plus, cu privire în special la domeniul de aplicare al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, această dispoziție vizează garantarea protecției jurisdicționale efective în „domeniile reglementate de dreptul Uniunii”, independent de situația în care statele membre pun în aplicare dreptul Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă⁸.

22. De aici rezultă că, în cauza de față, Curtea are competența de a interpreta în special articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE (a se vedea punctul 31 și următoarele din prezentele concluzii).

B. Dacă este (totuși) necesară o decizie

23. KRS, Procurorul General și guvernul polonez susțin în esență că întrebările adresate au rămas fără obiect, nefiind necesar să se răspundă la acestea pentru a soluționa litigiul principal. Articolul 44 alineatul (1a) din Legea privind KRS, pe care se întemeia competența instanței de trimitere, a fost abrogat cu efect *erga omnes* de Curtea Constituțională prin hotărârea din 25 martie 2019, ceea ce a fost confirmat și de legiuitor.

24. Considerăm că întrebările preliminare nu au rămas fără obiect ca urmare a adoptării Legii din 26 aprilie 2019. *Primo*, această lege modifică articolul 44 din Legea KRS și elimină dreptul la o cale de atac în cauze individuale *exclusiv* în ceea ce privește numirea judecătorilor *Curții Supreme*. *Secundo*, legea prevede că se suspendă deplin drepturile în curs în care sunt atacate rezoluții ale KRS în cauze individuale.

25. Din acest al doilea element rezultă că întrebările adresate nu au rămas fără obiect. Astfel, subliniem că Curtea a respins o argumentație asemănătoare prezentată de guvernul polonez în Cauza A. K. și alții, punctul 102.

26. Subliniem că Legea din 26 aprilie 2019 nu a pus ea însăși capăt litigiului principal și că aceasta nu a condus la retragerea trimiterii preliminare întrucât, astfel cum a arătat instanța de trimitere, Legea din 26 aprilie 2019 „*necesită o concretizare corespunzătoare din partea instanței sesizate cu o procedură aflată pe rolul acesteia (ceea ce este valabil și pentru consecințele ce vor reieși din hotărârea [din 25 martie 2019]), cerință care, prin natura ei, trebuie să ia forma unei ordonanțe – deoarece doar această formă permite exercitarea competențelor jurisdicționale ale instanței, care nu sunt anihilate prin dispoziția menționată mai sus*” (sublinierea noastră). Instanța de trimitere nu a adoptat o decizie conform căreia nu este necesar să se pronunțe, ci, dimpotrivă, a decis să mențină cererea de trimitere (a se vedea și A. K. și alții, punctul 103).

27. Așadar, dispoziții ale dreptului național, cum sunt cele ale Legii din 26 aprilie 2019, nu pot împiedica o instanță de ultim grad de jurisdicție să mențină întrebările pe care le-a adresat cu titlu preliminar Curții (a se vedea A. K. și alții, punctul 104).

⁷ Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei disciplinare din cadrul Curții Supreme) (C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 75 și jurisprudența citată; denumită în continuare doar „A. K. și alții”, date fiind trimiterile multiple la această hotărâre).

⁸ Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 50), precum și Hotărârea A. K. și alții, citată anterior, punctele 82 și 83.

28. Subliniem că, pe lângă Hotărârea A. K. și alții, citată anterior, Curtea a refuzat în mai multe cauze să admită că nu mai este necesar să se pronunțe ca urmare a pretensei dispariții a obiectului procedurii, astfel cum solicitaseră autoritățile poloneze în acele cauze. Este clar că legiuitorul polonez nu a ezitat să modifice, în regim de urgență și în mod repetat, cadrul juridic național examinat de Curte în respectivele cauze, doar pentru a argumenta ulterior că acțiunile în constatarea neîndeplinirii obligațiilor sau cererile de decizie preliminară au rămas fără obiect⁹.

29. De aici rezultă că nici Legea din 26 aprilie 2019 și nici Hotărârea din 25 martie 2019, împreună sau separat, nu pot constitui o justificare pentru decizia Curții de a nu se pronunța cu privire la întrebările preliminare.

C. Admisibilitate

30. Procurorul General și guvernul polonez susțin în esență că întrebările preliminare sunt inadmisibile pe baza unor argumente analoge celor de la punctul 20 din prezentele concluzii.

31. În primul rând, amintim că din jurisprudență rezultă că „articolul [267 TFUE] este un instrument de cooperare între Curte și instanțele naționale cu ajutorul căruia Curtea furnizează acestora din urmă elementele de interpretare a dreptului [Uniunii] care le sunt necesare pentru soluționarea litigiului cu care sunt sesizate”¹⁰.

32. Instanța de trimitere urmărește să afle în ce măsură calea de atac prevăzută de dreptul național îndeplinește cerința de asigurare a protecției jurisdicționale efective conform articolului 47 din cartă. Cu toate acestea, acest articol se aplică numai în cazul în care este invocată încălcarea unui drept individual garantat de dreptul Uniunii.

33. Instanța de trimitere face referire și la Directiva 2000/78. Potrivit articolului 1 din reglementarea menționată, această directivă are ca obiectiv „stabilirea unui cadru general de combatere a discriminării *pe motive de apartenență religioasă sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală*, în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, în vederea punerii în aplicare în statele membre a principiului egalității de tratament” (sublinierea noastră).

34. Instanța de trimitere nu explică legătura dintre reclamanții din litigiul principal și dreptul de a nu fi supus discriminării garantat de Directiva 2000/78, a cărei sferă de aplicare este limitată la motivele specifice enumerate mai sus. Așadar, este suficient să se afirme că, în măsura în care cererile de decizie preliminară formulate în prezenta cauză nu arată că reclamanții din litigiul principal încercă să se prevaleze de drepturile garantate dreptul Uniunii, cum sunt cele prevăzute de Directiva 2000/78, nici articolul 47 din cartă și nici Directiva 2000/78 nu se aplică în prezenta cauză.

35. Instanța de trimitere invocă de asemenea articolul 2 TUE ca dispoziție autonomă. Această dispoziție nu figurează însă ca atare printre cele în lumina cărora ar trebui examinată compatibilitatea legislației naționale cu dreptul Uniunii și care ar determina *per se* instanța de trimitere să înlăture aplicarea unei dispoziții naționale urmând interpretarea dată de Curte. În orice caz, acest lucru nu este necesar, având în vedere că articolul 2 TUE și valoarea statului de drept consacrată în acesta sunt concretizate la articolul 19 TUE (a se vedea punctul 87 din prezentele concluzii).

9 A se vedea Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctele 27-31), și Hotărârea din 5 noiembrie 2019, Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun) (C-192/18, EU:C:2019:924, punctele 41-46).

10 Hotărârea din 24 martie 2009, Danske Slagterier (C-445/06, EU:C:2009:178, punctul 65 și jurisprudența citată).

36. Considerăm că prima și a treia întrebare în special sunt pertinente pentru litigiile principale, întrucât privesc întinderea competențelor instanței de trimitere în cazul în care constată nelegalitatea rezoluțiilor KRS în litigiu. Singurele dispoziții pertinente de drept al Uniunii invocate în întrebările preliminare rămân în definitiv articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și articolul 267 TFUE.

D. Cu privire la fond

37. Considerăm că trebuie abordat mai întâi fondul celei de a treia întrebări (suplimentare), întrucât răspunsul la aceasta va determina Curtea fie să declare că nu este nevoie să se pronunțe cu privire la primele două întrebări, fie, dimpotrivă, să examineze aceste întrebări.

1. Cu privire la a treia întrebare preliminară

38. Această întrebare trebuie interpretată în sensul că instanța de trimitere urmărește în esență să se stabilească dacă articolul 267 TFUE și articolul 19 alineatul (1) TUE trebuie interpretate în sensul că se opun unei dispoziții care determină de plin drept închiderea unei proceduri naționale, fără posibilitatea de a continua această procedură sau de a o deschide din nou la o altă instanță (primul aspect al celei de a treia întrebări), și dacă aceste dispoziții de drept al Uniunii se opun consecinței care poate decurge din respectiva dispoziție națională, și anume că Curtea s-ar declara incompetentă în cauze în care este pendinte o cerere de decizie preliminară (al doilea aspect al celei de a treia întrebări).

a) Expunere sumară a argumentelor părților

39. Procurorul General susține în esență că excluderea tuturor căilor de atac împotriva propunerilor de numire în litigiu este permisă de Constituția Poloniei. Limitări ale libertăților și drepturilor constituționale sunt permise dacă sunt prevăzute de lege și sunt necesare în special în interesul ordinii publice. Guvernul polonez afirmă în esență că articolul 3 din Legea din 26 aprilie 2019 nu limitează posibilitatea instanței de trimitere de a sesiza Curtea cu o cerere de decizie preliminară, ci are doar scopul de a prevedea încheierea procedurilor de tipul litigiului principal.

40. Comisia susține că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE nu se opune unor prevederi ale legislației naționale precum cele în discuție în litigiul principal, cu excepția cazului în care afectează structural procesul de numire în funcție, într-un mod care poate repune în discuție independența candidatului după numirea sa. În consecință, articolul 19 alineatul (1) TUE nu se opune adoptării unei dispoziții naționale care conduce de plin drept la nepronunțarea asupra fondului în căile de atac îndreptate împotriva unor asemenea rezoluții (articolul 3 din Legea din 26 aprilie 2019). Cu referire la articolul 267 TFUE, Comisia consideră că nici această dispoziție nu se opune articolului 3 din Legea din 26 aprilie 2019.

41. În opoziție cu părțile de mai sus, A.B., C.D., E.F., I.J. și Avocatul Poporului susțin în esență că trebuie să se răspundă afirmativ la cea de a treia întrebare.

b) Evaluare

42. Mai întâi, trebuie abordat al doilea aspect al celei de a treia întrebări, în măsura în care se referă la articolul 267 TFUE.

1) *Cu privire la al doilea aspect al celei de a treia întrebări (articolul 267 TFUE)*

43. Este adevărat că, în prezenta cauză, acțiunea comună a Curții Constituționale și a legiuitorului polonez este cea care, în conformitate cu întrebările preliminare, ar putea determina dispariția necesității de a statua asupra fondului în dreptul național, fapt care ar conduce la situația în care Curtea și-ar declina competența cu privire la prezenta cerere de decizie preliminară. Astfel, pentru început, prin decizia din 25 martie 2019 a fost abrogată cu efecte imediate dispoziția din dreptul național pe care se întemeia competența instanței de trimitere, specificând că declarația de neconstituționalitate însemna încetarea oricăror proceduri de acest tip pendinte în fața instanței de trimitere.

44. Este adevărat și că, în ultimii ani, s-au exprimat îndoieli serioase printre alții de către Comisie, cu privire la capacitatea actuală a Curții Constituționale de a își (mai) exercita funcția în condiții de independență deplină, iar Comisia a luat decizia de a deschide oficial procedura prevăzută la articolul 7 alineatul (1) TUE referitoare la statul de drept în Polonia¹¹.

45. După cum demonstrează prezenta cauză, articolul 19 TUE încredințează sarcina de a garanta controlul jurisdicțional în ordinea juridică a Uniunii nu numai Curții, ci și instanțelor naționale, care îndeplinesc în colaborare cu Curtea funcția care le este atribuită în comun în scopul de a garanta respectarea dreptului în interpretarea și în aplicarea tratatelor¹².

46. În mod special, referitor la acest articol 267 TFUE, amintim că „cheia de boltă a sistemului jurisdicțional [al Uniunii] o constituie procedura trimiterii preliminare prevăzută de [această dispoziție], care, prin instituirea unui dialog de la instanță la instanță tocmai între Curte și instanțele din statele membre, are drept scop asigurarea unității de interpretare a dreptului Uniunii [...], permițând astfel asigurarea coerenței acestuia, a efectului său deplin și a autonomiei sale, precum și, în ultimă instanță, caracterului propriu al dreptului instituit de tratate”¹³.

47. Din jurisprudența Curții rezultă cu claritate că, în conformitate cu articolul 267 TFUE, instanțele naționale trebuie să își păstreze libertatea de a decide dacă adresează sau nu Curții întrebări preliminare¹⁴.

48. În continuare, potrivit unei jurisprudențe constante, „articolul 267 TFUE conferă instanțelor naționale cea mai largă posibilitate de a sesiza Curtea în măsura în care consideră că o cauză pendinte ridică probleme care impun interpretarea dispozițiilor de drept al Uniunii necesare în vederea soluționării litigiului dedus judecății acestora”¹⁵.

11 A se vedea Propunerea de decizie a Consiliului privind constatarea unui risc clar de încălcare gravă de către Republica Polonă a statului de drept [COM(2017) 835 final] din 20 decembrie 2017, considerentele (91)-(113). A se vedea, *inter alia*, Raportul interimar al Parlamentului European cu privire la Propunerea de decizie a Consiliului privind constatarea unui risc clar de încălcare gravă de către Republica Polonă a statului de drept A9-0138/2020, 20 iulie 2020 (care evidențiază „dovezi copleșitoare privind încălcări ale statului de drept în Polonia”), „Avizul comun de urgență” din 16 ianuarie 2020 al Comisiei de la Veneția și al Direcției Generale Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) a Consiliului Europei, Avizul nr. 977/2019. A se vedea *ex multis* și Zoll, F., și Wortham, L., „Judicial Independence and Accountability: Withstanding Political Stress in Poland”, *Fordham International Law Journal*, vol. 42, nr. 3, și Pietrzak, M., *The Foundation for Law, Justice & Society, The Constitutional Court of Poland: The Battle for Judicial Independence*, 24 mai 2017, <https://www.fljs.org/content/constitutional-court-poland-battle-judicial-independence> (care descrie noile legi privind mass-media publice, supraveghere și antiterorism, precum și privind „reorganizarea” organelor de urmărire penală, permise de pretinsa neutralizare a Curții Constituționale).

12 A se vedea Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctele 33 și 34, precum și jurisprudența citată).

13 Avizul Tribunalului 2/13, Aderarea la CEDO (EU:C:2014:2454, punctul 176 și jurisprudența citată).

14 A se vedea Hotărârea din 22 iunie 2010, Melki și Abdeli (C-188/10 și C-189/10, EU:C:2010:363), și Hotărârea din 11 septembrie 2014, A (C-112/13, EU:C:2014:2195).

15 A se vedea Hotărârea din 5 octombrie 2010, Elchinov (C-173/09, EU:C:2010:581, punctul 26 și jurisprudența citată).

49. Curtea a precizat că puterea de apreciere și competența nu pot fi repuse în discuție prin aplicarea normelor de drept național¹⁶.

50. Într-adevăr, „dispozițiile naționale din care ar rezulta că judecătorii naționali se pot expune unor proceduri disciplinare ca urmare a faptului că au sesizat Curtea cu o trimitere preliminară nu pot fi astfel admise [...], simpla perspectivă de a putea, dacă este cazul, să facă obiectul unor proceduri disciplinare ca urmare a faptului că au efectuat o astfel de trimitere sau că au decis să o mențină ulterior introducerii sale este de natură să aducă atingere exercitării efective de către judecătorii naționali respectivi a puterii de apreciere și a funcțiilor [specifice unei instanțe responsabile cu aplicarea legislației Uniunii]. [...] [Independența judecătorilor menționată mai sus] este în special esențială pentru buna funcționare a sistemului de cooperare judiciară constituit de mecanismul trimiterii preliminare prevăzut la articolul 267 TFUE”¹⁷.

51. Important în prezenta cauză este faptul că, după cum a subliniat instanța de trimitere, legislația națională *cuprinde o obligație constituțională*, în conformitate cu principiile statului de drept, *de a se asigura disponibilitatea unei căi de atac împotriva rezoluțiilor KRS* cum sunt cele care fac obiectul litigiului principal.

52. Rezultă că, *primo*, în ceea ce privește al doilea aspect al celei de a treia întrebări preliminare (referitoare la articolul 267 TFUE), considerăm că, *cel puțin având în vedere contextul* – Curtea fiind sesizată în ultimii ani în legătură cu numeroase pretense încălcări ale statului de drept și ale independenței puterii judecătorești în Polonia (a se vedea punctul 28 din prezentele concluzii, iar cu privire la prezenta cauză se poate sublinia că, în pofida împrejurării că instanța de trimitere suspendase rezoluțiile KRS în litigiu, președintele Republicii a numit în funcțiile respective de judecători la Curtea Supremă opt noi judecători propuși de KRS în rezoluțiile în discuție în prezenta cauză)¹⁸ –, Curtea ar trebui să se pronunțe în sensul că articolul 267 TFUE se opune unei legi naționale precum Legea din 26 aprilie 2019, *care a prevăzut închiderea de plin drept a procedurilor*, cum sunt cele în discuție în litigiul principal, *excluzând în același timp orice posibilitate de a transfera căile de atac disponibile către altă instanță națională sau de a reintroduce căile de atac în fața altei instanțe naționale*. În plus, procedând astfel, legiuitorul polonez a ignorat hotărârile Curții Constituționale care precizează că rezoluțiile KRS, precum cele care fac obiectul litigiului principal, trebuie să poată face obiectul controlului jurisdicțional.

53. Această concluzie se impune cu atât mai mult cu cât următoarea etapă din procedura denumire, anume numirea de către președintele Republicii a unui candidat ca judecător la Curtea Supremă, este o prerogativă prezidențială și, ca atare, nu poate face obiectul controlului judiciar în conformitate cu dreptul polonez.

54. Ne vom îndrepta acum atenția asupra primului aspect al celei de a treia întrebări preliminare, prin care se solicită în esență să se stabilească dacă principiul supremației dreptului Uniunii și articolul 19 alineatul (1) TUE permit instanței de trimitere să se declare competentă – în pofida Legii din 26 aprilie 2019 – să se pronunțe în litigiul principal și să continue examinarea acestuia.

¹⁶ A se vedea Hotărârea din 16 decembrie 2008, Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723, punctele 95 și 98), și Ordonanța din 12 februarie 2019, RH (C-8/19 PPU, EU:C:2019:110, punctul 47 și jurisprudența citată).

¹⁷ Hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și Prokurator Generalny (C-558/18 și C-563/18, EU:C:2020:234, punctele 58 și 59, precum și jurisprudența citată).

¹⁸ Ordonanțele date de instanța de trimitere privind suspendarea executării rezoluțiilor KRS care fac obiectul litigiului principal au avut ca efect de asemenea suspendarea acestor rezoluții în măsura în care se referă la decizia cu privire la înaintarea unei propuneri de numire în postul de judecător la Curtea Supremă. Aceste ordonanțe rămân în vigoare și nu au fost modificate sau anulate în temeiul legislației naționale. În pofida acestor aspecte, KRS a înaintat președintelui Republicii rezoluțiile care fac obiectul litigiului principal. La 10 octombrie 2018, președintele Republicii a numit șapte persoane în postul de judecător al Curții Supreme la Secția civilă și o persoană în postul de judecător al Curții Supreme la Secția penală.

2) Cu privire la primul aspect al celei de a treia întrebări [articolul 19 alineatul (1) TFUE și supremația dreptului Uniunii]

i) Hotărârea Curții Constituționale din 25 martie 2019

55. Vom examina mai întâi hotărârea Curții Constituționale din 25 martie 2019, pe care legiuitorul polonez a urmărit să o transpună prin intermediul Legii contestate din 26 aprilie 2019 și care, după cum vom vedea în continuare, este importantă pentru soluționarea prezentei cauze.

56. Derogarea prin hotărârea din 25 martie 2019 de la articolul 44 alineatul (1a) din Legea privind KRS a avut drept consecință repunerea în discuție a competenței instanței de trimitere (Curtea Administrativă Supremă) în calitate de instanță (inițial) competentă să soluționeze căile de atac împotriva rezoluțiilor KRS referitoare la prezentarea (sau neprezentarea) unor propuneri de numire în postul de judecător la Curtea Supremă, având în vedere – după cum reiese din motivarea acestei hotărâri – tipul cauzei și modalitatea de organizare a instanței administrative față de instanța ordinară, ceea ce ar face ca instanța de trimitere să nu fie instanța „cel mai bine plasată să se pronunțe în cazurile referitoare la rezoluțiile [KRS]”.

57. Este adevărat că se poate argumenta în principiu că, indiferent de hotărârea Curții Constituționale, reiese dintr-o jurisprudență constantă a Curții că instanțele naționale nu pot fi obligate să respecte decizii ale unor instanțe de grad superior care le împiedică să aplice dreptul Uniunii¹⁹.

58. Astfel, „o normă de drept național în temeiul căreia aprecierile unei instanțe superioare sunt obligatorii pentru o altă instanță națională nu poate, așadar, retrage acestei din urmă instanțe posibilitatea de a sesiza Curtea cu întrebări privitoare la interpretarea dreptului Uniunii care face obiectul acestor aprecieri juridice. Astfel, această din urmă instanță trebuie să fie liberă, în cazul în care consideră că aprecierea juridică efectuată de instanța superioară ar putea să o determine să pronunțe o hotărâre contrară dreptului Uniunii, să sesizeze Curtea cu întrebările care o preocupă”²⁰.

59. Curtea a arătat în aceeași hotărâre²¹ că „rezultă dintr-o jurisprudență constantă că nu se poate admite ca normele de drept național, fie ele chiar de natură constituțională, să aducă atingere unității și eficacității dreptului Uniunii [...] De altfel, Curtea a stabilit că principiile menționate se aplică în ceea ce privește raporturile dintre o instanță constituțională și orice altă instanță națională”.

60. Cu toate acestea, considerăm că, în pofida aparențelor, în cauza de față nu este în discuție, de fapt, un conflict real între hotărârea unei Curți Constituționale a unui stat membru și dreptul Uniunii.

61. Mai întâi, este important să subliniem că, potrivit instanței de trimitere, hotărârea Curții Constituționale din 25 martie 2019 este o *decizie cu efecte pentru viitor*, ceea ce înseamnă că dispoziția declarată neconstituțională ar trebui să fie aplicată în continuare la aprecierea juridică a situațiilor de fapt existente înainte de data de la care respectiva dispoziție a fost declarată nulă. Această evaluare este confirmată de doctrină²².

62. O asemenea dispoziție ar trebui, așadar, să fie aplicată în continuare la aprecierea juridică a împrejurărilor în temeiul cărora – în lumina formei inițiale a competenței *ratione materiae* a instanței de trimitere, ca instanță competentă să soluționeze căi de atac împotriva rezoluțiilor KRS în litigiu – persoanele interesate și-au exercitat efectiv drepturile constituționale.

19 A se vedea în acest sens o cauză care privea de asemenea Curtea Supremă și Curtea Constituțională a unui stat membru: Hotărârea din 15 ianuarie 2013, Križan și alții (C-416/10, EU:C:2013:8, punctele 62-73 și jurisprudența citată).

20 Hotărârea din 15 ianuarie 2013, Križan și alții (C-416/10, EU:C:2013:8, punctul 68 și jurisprudența citată).

21 Hotărârea din 15 ianuarie 2013, Križan și alții (C-416/10, EU:C:2013:8, punctul 70 și jurisprudența citată).

22 A se vedea în special Florczak-Wątor, M., *Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego i ich skutki prawne* (Deciziile curții constituționale și efectele lor juridice), Poznań, 2006, p. 73 și doctrina citată.

63. În al doilea rând, iar aici suntem de acord cu instanța de trimitere, hotărârea Curții Constituționale nu doar că nu a repus în discuție în mod specific instituția controlului jurisdicțional asupra respectivelor rezoluții ale KRS, ci din hotărâre rezultă cu claritate că posibilitatea unui asemenea control trebuie să existe în mod efectiv în Polonia.

64. Atragem atenția asupra argumentației prezentate în motivarea hotărârii din 25 martie 2019: „[...] [i]nstituția însăși a căii individuale de atac împotriva unei rezoluții [a KRS] în cauze individuale este [...] efectul executării hotărârii Curții Constituționale [...] cu numărul SK 57/06 [hotărârea din 27 mai 2008], însă [aceasta] nu ar trebui să fie pusă în aplicare sub forma unei proceduri care intră în competența cu totul altor instanțe”.

65. Această argumentație este pertinentă întrucât precedentul constituțional în discuție (cauza SK 57/06) se referea explicit la posibilitatea candidaților la funcții în cadrul magistraturii de a ataca rezoluții precum cele în discuție în litigiul principal (nici în acea cauză, KRS nu prezentase președintelui Republicii candidatura reclamantului).

66. După cum a subliniat instanța de trimitere, articolul 3 din Legea din 26 aprilie 2019 [împreună cu modificarea adusă articolului 44 alineatul (1) a doua teză din Legea privind KRS prin legea de modificare] poate fi considerat echivalent cu dispoziția de la articolul 13 alineatul (2) a doua teză din Legea din 27 iulie 2001 privind KRS, care, în hotărârea pronunțată în cauza SK 57/06, a fost declarată de Curtea Constituțională incompatibilă cu articolul 45 alineatul (1) coroborat cu articolul 77 alineatul (2) și cu articolul 60 din Constituția Poloniei.

67. Instanța de trimitere detaliază aceste aspecte în trimiterea preliminară din 26 iunie 2019: „[necesitatea unei căi de atac efective] se confirmă și în opinia Curții Constituționale. Astfel, în motivarea hotărârii în cauza SK 57/06 – ale cărei semnificație și consecințe nu sunt nicidecum repuse în discuție și nici infirmate de motivarea hotărârii în cauza SK 12/18, ci, dimpotrivă, confirmate –, Curtea Constituțională a statuat că din articolul 45 alineatul (1) din Constituție reiese clar intenția legiuitorului ca dreptul de acces la o instanță judecătorească să includă o gamă cât mai largă de cauze și că principiul statului democratic de drept interzice interpretarea restrictivă a dreptului de acces la o instanță judecătorească. Aceasta [întrucât] *Constituția introduce o anumită prezumție în favoarea căii judiciare* [...] ceea ce, la rândul său, justifică concluzia că procedura în cadrul căreia [KRS] evaluează candidatul la un anumit post de judecător și decide dacă se va prezenta președintelui Republicii propunerea de numire a persoanei în cauză în postul respectiv se raportează la dreptul, prevăzut la articolul 60 din Constituție, la egalitatea de tratament în privința accesului la o funcție publică, altfel spus la un drept din categoria drepturilor și libertăților constituționale la care se aplică interdicția strictă de a închide calea judiciară prevăzută la articolul 77 alineatul (2) din Ustawa Zasadnicza (Legea fundamentală)” (sublinierea noastră; punctul III.5 din motivarea hotărârii în cauza SK 57/06).

68. Curtea Constituțională mai precizează că nu procedura căilor de atac individuale împotriva rezoluțiilor KRS este neconstituțională *per se*, ci, în opinia acestei curți, instanța de trimitere (Curtea Supremă Administrativă) este cea care nu are competența de a judeca astfel de cauze (punctul 6.2 din motivarea hotărârii pronunțate în cauza K 12/18).

69. Trebuie subliniat că excluderea competenței instanței de trimitere în cauze în care se exercită căi de atac împotriva rezoluțiilor adoptate de KRS referitoare la numiri în postul de judecător la Curtea Supremă nu a fost însoțită, în mod evident, de nicio acțiune constructivă a legiuitorului național pentru stabilirea unei noi instanțe competente în asemenea cauze, în pofida faptului că, în hotărârea sus-menționată pronunțată în cauza K 12/18, Curtea Constituțională nu a pus în discuție posibilitatea de a introduce căi de atac în vederea controlului jurisdicțional asupra rezoluțiilor menționate adoptate de KRS, făcând trimitere în această privință la hotărârea de referință pronunțată în cauza SK 57/06 (a se vedea punctele 8 și 12), care dispune necesitatea unui asemenea control.

70. Așadar, suntem de acord cu susținerea instanței de trimitere conform căreia „legiuitorul intenționa ca, în aceste cauze, să excludă calea judiciară, ceea ce [...] contrazice opinia prezentată în motivarea hotărârilor citate anterior ale instanței constituționale naționale și în jurisprudența acesteia, de unde rezultă că inexistența posibilității unui control jurisdicțional asupra hotărârilor adoptate în orice procedură sau asupra altor decizii este inacceptabilă într-un stat democratic”²³.

71. În plus, considerăm (la fel ca Avocatul Poporului) că această excludere este într-un total arbitrară, în condițiile în care se aplică exclusiv numirilor în funcție la Curtea Supremă. Mai mult, caracterul selectiv al acestei măsuri nu este justificat de niciun motiv obiectiv sau convingător.

72. În opinia noastră, a elimina (dreptul la) o cale de atac jurisdicțională care fusese până atunci disponibil într-o cauză precum cea din litigiul principal și în special a priva de acesta părți care, la fel ca reclamantii din litigiul principal, introduseseră deja asemenea căi de atac constituie (având în vedere contextul și conjunctura celorlalte elemente care stau la baza eliminării acestui drept, astfel cum au fost subliniate de instanța de trimitere) o măsură de natură să favorizeze (și chiar să consolideze) absența aparenței de independență și de imparțialitate din partea judecătorilor efectiv numiți la instanța vizată și din partea respectivei instanțe înseși. O astfel de absență a aparenței de independență și de imparțialitate încalcă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

73. Vom examina dacă această situație implică obligația instanței de trimitere de a lăsa neaplicate dispozițiile naționale vizate.

ii) Supremația dreptul Uniunii și articolul 19 alineatul (1) TUE

74. Astfel, conform jurisprudenței Curții, „este necesar să se sublinieze că orice instanță națională sesizată în cadrul competenței sale are, în calitate de organ al unui stat membru, obligația să lase neaplicată orice dispoziție națională contrară unei dispoziții de drept al Uniunii care are efect direct în litigiul cu care este sesizată”²⁴.

75. Acesta este obiectul primului aspect al celei de a treia întrebări preliminare, care privește chestiunea dacă supremația dispozițiilor dreptului Uniunii, cum este articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, permite, la rândul său, instanței de trimitere să nu aplice Legea din 26 aprilie 2019, declarându-se, în pofida acestei legi, competentă să se pronunțe în litigiul principal și continuând examinarea acestuia.

76. Înainte de a continua cu examinarea supremației dreptului Uniunii în contextul prezentei cauze, este necesar să discutăm pe scurt decizii recente ale Curții Supreme din Polonia și BVerfG germane.

77. Prima dintre acestea este o ordonanță a Camerei disciplinare a Curții Supreme din 23 septembrie 2020 (II DO 52/20) în care instanța a apreciat că Hotărârea Curții în cauza A. K. și alții „nu poate fi considerată obligatorie în ordinea juridică poloneză, întrucât în toate procedurile pendinte în fața Camerei pentru litigii de muncă și asigurări sociale a Curții Supreme în care s-au adresat întrebări preliminare CJUE ([...] o cerere de decizie preliminară înregistrată la CJUE [în cauzele] C-585/18, [...] C-624/18, [...] [și] C-625/18), măsurile au fost luate de complete care erau în conflict cu dispozițiile legii”. Motivele invocate constau în faptul că trimiterile preliminare în acele cauze erau formulate de complete de trei judecători, în condițiile în care instanța poloneză a considerat că astfel de cauze ar fi trebuit să fie examinate în primă instanță de un judecător din cadrul Camerei disciplinare a Curții Supreme.

²³ A se vedea și hotărârea din 30 ianuarie 2013 pronunțată de Curtea Supremă în cauza V CSK 101/12.

²⁴ Hotărârea din 24 iunie 2019, Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530, punctul 61 și jurisprudența citată).

78. Mai întâi, cele de mai sus au avut loc în pofida faptului că, într-o ordonanță privind măsuri provizorii²⁵ pronunțată în aprilie 2020, Curtea a statuat că activitățile Camerei disciplinare a Curții Supreme trebuie suspendate până la soluționarea cauzei C-791/19, Comisia/Polonia.

79. Acest aspect va trebui examinat în contextul cauzei C-791/19, dar hotărârea Camerei disciplinare a Curții Supreme este ulterioară altei hotărâri recente, pronunțată în Germania, hotărâre pe care este necesar să o discutăm, chiar dacă pe scurt (dat fiind că prezentele concluzii se limitează să răspundă la întrebările adresate în prezenta cauză, iar noi considerăm că hotărârea BVerfG nu are niciun efect asupra prezentei cauze și nici în special asupra jurisprudenței Curții cu privire la supremația dreptul Uniunii).

– Hotărârea *Bundesverfassungsgericht* germane în cauza *Weiss*

80. Într-o hotărâre recentă pronunțată de BVerfG în cauza *Weiss* (citată la punctul 2 din prezentele concluzii), în esență al doilea „Senat” (cameră) al BVerfG a declarat *ultra vires* și neaplicabile în Germania hotărârea pronunțată de Curte în Marea Cameră (în cauza *Weiss* și alții)²⁶ și mai multe decizii ale Băncii Centrale Europene referitoare la 2015 Public Sector Assets Purchase Programme (Programul de achiziționare de active din sectorul public pentru anul 2015).

81. În loc să pericliteze întregul sistem al Uniunii bazat pe statul de drept și să aplice o astfel de abordare fără precedent, BVerfG ar fi putut să explice ce anume din jurisprudența Curții putea, în opinia sa, să facă obiectul unor critici, iar apoi să adreseze Curții o nouă cerere de decizie preliminară (după cum ar fi trebuit să procedeze dacă ar fi respectat propria jurisprudență cu privire la aceeași chestiune²⁷). În definitiv, dialogul judiciar este un instrument util și este chiar parte integrantă a funcționării ordinii juridice a Uniunii.

82. În orice caz, nu este în discuție o situație privind dreptul național, dreptul internațional și aspectul privind care dintre cele două trebuie să prevaleze într-un anumit sistem juridic național²⁸: „dreptul Uniunii nu este «legea străină», ci este prin însăși natura sa și în mod de sine stătător «legea pământului» în fiecare stat membru, iar supremația sa merge mână în mână cu principiul egalității statelor membre în fața legii, deoarece exclude posibilitatea oricărei «selecții» care poate servi interese naționale individuale”²⁹.

83. Abordarea *ultra vires* a BVerfG aduce atingere principiului statului de drept în Uniune, principiu care este o *conditio sine qua non* pentru integrare. Uniunea nu are o suprastructură care să soluționeze conflicte între instanțe, dar statul de drept joacă rolul de punte pentru soluționarea acestor conflicte.

25 Ordonanța din 8 aprilie 2020, Comisia/Polonia (C-791/19 R, EU:C:2020:277). A se vedea și cauzele pendinte C-487/19, W. Ż. (Camera de control extraordinar a Curții Supreme – Numire), și C-508/19, Prokurator Generalny (Camera disciplinară a Curții Supreme – Numire). Am dori să precizăm că, la 4 decembrie 2020, Comisia a decis să continue procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor inițiată la 29 aprilie 2020 pentru a proteja independența judiciară a judecătorilor polonezi, trimițând Poloniei o scrisoare suplimentară de punere în întârziere cu privire la funcționarea continuă a Camerei disciplinare a Curții Supreme (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/inf_20_2142).

26 Hotărârea din 11 decembrie 2018, *Weiss* și alții (C-493/17, EU:C:2018:1000).

27 Chiar și în cadrul propriului concept de dialog judiciar dezvoltat în Hotărârea din 6 iulie 2010 (Honeywell), BVerfG 2 BvR 2661/06, BVerfG ar fi trebuit să solicite clarificări din partea Curții prin intermediul unei a doua trimeri preliminară [cu privire la interpretarea principiului proporționalității, mai precis la evaluarea comparativă (a intereselor), care nu a făcut nicidecum obiectul primei trimeri preliminară]. Astfel a procedat Corte costituzionale din Italia în cauza care a condus la pronunțarea Hotărârii din 5 decembrie 2017, M.A.S. și M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936), după hotărârea Curții în cauza C-105/14, Taricco (EU:C:2015:555). A se vedea Editorial Comments, *Common Market Law Review* 57: 965-978, 2020.

28 De fapt, dreptul internațional nu are ca obiect integritatea dreptului Uniunii și nici a UE în sine.

29 Lenaerts, K., *The Primacy of EU Law and the Principle of the Equality of the Member States before the Treaties*, VerfBlog, 8 octombrie 2020.

84. Conform tratatelor, care reprezintă „contractul” încheiat între statele membre, Curtea este instanța ultimă în dreptul Uniunii. Acest aspect rezultă cu claritate din articolul 19 TUE și din articolul 267 TFUE. Mai mult, conform articolului 344 TFUE, statele membre s-au angajat explicit la următoarele: „[s]tatele membre se angajează să nu supună un diferend cu privire la interpretarea sau aplicarea tratatelor unui alt mod de soluționare decât cele prevăzute de acestea”³⁰. *Pacta sunt servanda* și astfel, BVerfG nu are rolul sau competența de a se pronunța astfel cum a procedat în cauza Weiss³¹. Tratatul nu permite niciunei instanțe naționale să desființeze o hotărâre a Curții de Justiție, întrucât, altfel, dreptul Uniunii nu s-ar mai aplica în mod egal sau efectiv în toate cele 27 de state membre și întregul fundament juridic al Uniunii ar fi repus în discuție. Dacă o instanță națională consideră că un act al Uniunii sau o hotărâre a Curții este contrară Constituției statului respectiv, nu poate pur și simplu declara că actul sau hotărârea sunt inaplicabile în jurisdicția sa. Ceea ce poate face însă este să caute să remedieze situația obligând guvernul țării respective să modifice Constituția, să caute, în cadrul procesului politic al Uniunii, să modifice norma juridică vizată a Uniunii sau, dacă este necesar, [statul poate] să se retragă din Uniune³². Aceasta este singura modalitate de a asigura egalitatea statelor membre în Uniunea pe care au creat-o.

– *Efectul direct al articolului 19 alineatul (1) TUE*

85. Potrivit articolului 2 TUE, Uniunea se întemeiază pe valori precum statul de drept, care sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată printre altele prin justiție. În această privință, trebuie arătat că încrederea reciprocă dintre statele membre³³ și în special dintre instanțele lor se întemeiază pe premisa fundamentală potrivit căreia statele membre împărtășesc o serie de valori comune pe care se întemeiază Uniunea, după cum se precizează la articolul 2 TUE³⁴.

86. Uniunea Europeană este o uniune întemeiată pe statul de drept, în care justițiabilii au dreptul de a contesta în justiție legalitatea oricărei decizii sau a oricărui act național referitor la aplicarea în privința lor a unui act al Uniunii³⁵.

87. Articolul 19 TUE, care exprimă în mod concret valoarea statului de drept afirmată la articolul 2 TUE, încredințează sarcina asigurării controlului jurisdicțional în ordinea juridică a Uniunii nu numai Curții, ci și instanțelor naționale³⁶.

30 A se vedea între altele Mayer, F. C., *Auf dem Weg zur Richterfaustrecht?*, VerfBlog, 7 mai 2020.

31 Și nici măcar nu este necesar să se abordeze fondul aspectelor juridice, în condițiile în care, exprimându-ne în termeni moderați, raționamentul BVerfG nu este impecabil. A se vedea între altele Timmermans, Ch., *Wie handelt er ultra vires?*, Nederlands Juristenblad, 95, 26 iunie 2020, p. 1791, și Ziller, J., *L'insoutenable pesanteur du juge constitutionnel allemand*, <https://blogdroiteuropeen.com/>. A se vedea și Poiareș Maduro, M., *Some Preliminary Remarks on the PSPP Decision of the German Constitutional Court*, VerfBlog, 6 mai 2020, și da Cruz Vilaca, J. L., *The Judgment of the German Federal Constitutional Court and the Court of Justice of the EU – Judicial Cooperation or Dialogue of the Deaf?* – versiunea originală disponibilă la adresa <https://www.cruzvilaca.eu/pt/noticias/2/>.

32 Kelemen, D., Eeckhout, P., Fabbrini, F., Pech, L., și Uitz, R., *National Courts Cannot Override CJEU Judgments – A Joint Statement in Defense of the EU Legal Order*, VerfBlog, 26 mai 2020. A se vedea articolul pentru lista completă a semnatarilor.

33 Cauzele pendinte C-354/20 PPU (Openbaar Ministerie) și C-412/20 PPU (Openbaar Ministerie) reflectă gravitatea problemei încrederii reciproce în privința Poloniei. Rechtbank Amsterdam (Tribunalul Amsterdam, Țările de Jos) a hotărât pentru prima dată să suspende executarea mandatului european de arestare la cererea instanțelor poloneze în toate procedurile pendinte și viitoare până când Curtea va răspunde la întrebările preliminare. Până în prezent, au decis să suspende de la caz la caz executarea mandatului european de arestare la cererea instanțelor poloneze instanțe din Țările de Jos, Germania, Slovacia, Spania și Irlanda.

34 Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 30 și jurisprudența citată).

35 Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 31 și jurisprudența citată).

36 A se vedea Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctele 32 și 33, precum și jurisprudența citată).

88. Așadar, în special în temeiul principiului cooperării loiale, prevăzut la articolul 4 alineatul (3) primul paragraf TUE, statelor membre le revine obligația de a asigura aplicarea și respectarea dreptului Uniunii pe teritoriile lor respective. Pe acest temei și astfel cum prevede articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura justițiabililor respectarea dreptului lor la protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii. Statele membre au, așadar, sarcina de a stabili un sistem de căi de atac și proceduri care să asigure control jurisdicțional efectiv în acele domenii³⁷.

89. Rezultă din jurisprudența recentă a Curții că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE este *a priori* aplicabil – independent de orice cerință legată de o situație concretă de aplicare efectivă a dreptului Uniunii – în raport cu orice instanță națională în măsura în care aceasta *ar putea* să se pronunțe cu privire la chestiuni legate de aplicarea sau interpretarea dreptului Uniunii, încadrându-se astfel în domeniile guvernate de dreptul Uniunii³⁸.

90. Având în vedere această jurisprudență, nu mai susținem punctul de vedere exprimat în cauza Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun)³⁹ conform căruia domeniul de aplicare material al articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE se limitează, în contextul inamovibilității și independenței judecătorilor, la corectarea problemelor legate de o deficiență structurală într-un anumit stat membru (deficiențe structurale sau generalizate „care aduc atingere esenței” inamovibilității și independenței judecătorilor).

91. Într-adevăr, Curtea s-a pronunțat în sensul că articolul 47 din cartă are efect direct (A. K. și alții, punctul 162). În orice caz, această situație se regăsește în ceea ce privește cerința de independență a judecătorilor.

92. Conceptul de protecție jurisdicțională efectivă la care face referire articolul 19 alineatul (1) TUE trebuie interpretat ținând seama de articolul 47 din cartă și în special de garanțiile inerente dreptului de a exercita o cale de atac efectivă consacrat de cea din urmă dintre aceste dispoziții.

93. Astfel, conform jurisprudenței, „articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE impune tuturor statelor membre obligația de a stabili căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă, în special în sensul articolului 47 din cartă, în domeniile reglementate de dreptul Uniunii”⁴⁰. Așadar, articolul 19 alineatul (1) TUE include necesitatea de a proteja independența instanței căreia i s-a încredințat sarcina de a interpreta și aplica dreptul Uniunii.

94. Mai mult, Curtea a admis implicit că articolul 19 alineatul (1) TUE are efect direct. În procedura principală în cauza Juizes Portugueses⁴¹, articolul 19 alineatul (1) TUE a fost invocat în fața unei instanțe naționale, iar Curtea nu a formulat obiecții legate de posibilitatea întemeierii directe pe această dispoziție. De asemenea, în Hotărârea Miasto Łowicz⁴², Curtea a considerat că întrebarea preliminară nu era pertinentă pentru soluționarea litigiilor principale, dar nu a invocat nicio dificultate în ceea ce privește posibilitatea invocării articolului 19 alineatul (1) TUE.

95. Așadar, Curtea a confirmat deja că această dispoziție are efect direct și poate fi invocată de justițiabili în fața instanțelor naționale ca temei legal autonom (pe lângă articolul 47 din cartă) pentru a aprecia conformitatea acțiunilor unui stat membru cu dreptul Uniunii.

37 Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 34 și jurisprudența citată.).

38 A se vedea în acest sens Hotărârea A. K. și alții, punctele 82 și 83, precum și jurisprudența citată.

39 A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza C-192/18, EU:C:2019:529, punctul 115.

40 Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme) (C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 54 și jurisprudența citată.).

41 Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117).

42 Hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și Prokurator Generalny (C-558/18 și C-563/18, EU:C:2020:234).

– *Aplicarea articolului 19 alineatul (1) TUE în prezenta cauză*

96. Întrucât articolul 19 alineatul (1) TUE poate fi aplicat de instanța de trimitere direct în prezenta cauză, este necesar să se examineze dacă această dispoziție poate fi invocată ca temei de instanța de trimitere pentru a se pronunța în sensul că articolul 19 alineatul (1) TUE se opune dispozițiilor naționale vizate.

97. În cauza A. K. și alții (punctul 167), Curtea a reținut că „articolul 19 TUE, care concretizează valoarea statului de drept afirmată la articolul 2 TUE, încredințează instanțelor naționale și Curții obligația de a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre, precum și protecția jurisdicțională a drepturilor conferite justițiabililor de dreptul menționat”.

98. Mai mult, „principiul protecției jurisdicționale efective a drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii, la care se referă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, constituie un principiu general al dreptului Uniunii care, în prezent, este afirmat la articolul 47 din cartă, astfel încât prima dintre aceste dispoziții impune tuturor statelor membre să stabilească căile de atac necesare pentru a asigura, în domeniile reglementate de dreptul Uniunii, o protecție jurisdicțională efectivă, în special în sensul celei de a doua dispoziții menționate” (A. K. și alții, punctul 168).

99. Curtea a adăugat că „nu este necesară o examinare separată a articolului 2 și a articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, care nu ar putea decât să confirme concluzia enunțată la punctele 153 și 154 din prezenta hotărâre, pentru a răspunde la întrebările instanței de trimitere și pentru soluționarea litigiilor cu care este sesizată” (A. K. și alții, punctul 169).

100. Având în vedere această jurisprudență, protecția jurisdicțională efectivă pe care astfel de instanțe trebuie să o asigure în conformitate cu această dispoziție implică în special, pe plan structural, respectarea de către aceste instanțe a cerinței de independență și imparțialitate, astfel cum a fost dezvoltată în jurisprudența Curții în raport cu articolul 267 TFUE, articolul 47 din cartă și articolul 19 TUE. În plus, Curtea trebuie să aibă grijă ca interpretarea pe care o dă acestor dispoziții să asigure un nivel de protecție care nu încalcă nivelul garantat la articolul 6 din CEDO, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (A. K. și alții, punctul 118).

101. Mai întâi, Curtea a statuat că „simplul fapt că [judecătorii] au fost numiți de președintele Republicii nu este de natură să creeze o dependență a lor față de acesta și nici să dea naștere unor îndoieli referitoare la imparțialitatea lor, în cazul în care, odată numite, persoanele interesate nu sunt supuse niciunei presiuni și nu primesc instrucțiuni în exercitarea funcțiilor lor. [...] Cu toate acestea, rămâne necesar să se asigure că *modalitățile procedurale și condițiile de fond care conduc la adoptarea deciziilor de numire* nu sunt de natură să dea naștere, în percepția justițiabililor, unor îndoieli legitime referitoare la impenetrabilitatea judecătorilor în discuție în privința unor elemente exterioare și la imparțialitatea lor în raport cu interesele care se înfruntă, odată ce persoanele interesate sunt numite” (sublinierea noastră; A. K. și alții, punctele 133 și 134).

102. În al doilea rând, reiese de asemenea din jurisprudența Curții că normele referitoare la *numirea judecătorilor* trebuie, împreună cu alte tipuri de norme în privința lor (precum regimul disciplinar aplicabil judecătorilor, inamovibilitatea lor etc.), să contribuie la garantarea acestei independențe, în special pentru a risipi orice îndoială legitimă, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea unei astfel de instanțe la elemente exterioare și în special a unor influențe directe sau indirecte ale puterilor legislative și executive și referitoare la neutralitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă și, astfel, nu poate fi admisă nicio lipsă a aparenței de independență sau de imparțialitate a instanței menționate, de natură să aducă atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire justițiabililor într-o societate democratică⁴³.

⁴³ A se vedea în acest sens Hotărârea A. K. și alții (punctul 153 și dispozitiv 2).

103. Așadar, în situația în care normele naționale privind numirea în funcție a judecătorilor intră sub incidența articolului 19 al doilea paragraf TUE, statele membre au obligația de a introduce o cerință care să garanteze desfășurarea procedurii de numire în funcție astfel încât să se asigure independența și imparțialitatea judecătorilor astfel numiți.

104. Este adevărat că, în stadiul său actual, dreptul Uniunii: (i) nu conține o normă sau un principiu care ar conferi candidaților la funcția de judecător, cum sunt persoanele implicate în litigiul principal, dreptul la o cale de atac sau care să stabilească condițiile de efectivitate pe care ar trebui să le îndeplinească un astfel de drept și (ii) nu prevede dreptul unui astfel de candidat de a nu fi supus discriminării, pe baza tipurilor de funcții judecătorești vacante vizate, în ceea ce privește o astfel de cale de atac.

105. Cu toate acestea, după cum a statuat deja Curtea (A. K. și alții, punctul 153), deși anumite aspecte ale dreptului național nu sunt susceptibile, ca atare și luate izolat, să repună în discuție independența unei instanțe sau a membrilor săi, acest lucru poate, în schimb, să nu fie valabil odată ce *sunt privite împreună*, ca *un complex de elemente de drept și de fapt* a căror reuniune poate ridica în mintea justițiabililor îndoieli cu privire la impermeabilitatea acestei instanțe sau a membrilor săi la factori externi și în special la influențe directe sau indirecte ale puterilor legislative și executive, precum și referitoare la neutralitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă și, astfel, poate să conducă la o lipsă a aparenței de independență sau de imparțialitate a instanței respective sau a membrilor săi de natură să aducă atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire justițiabililor într-o societate democratică.

106. În această privință, Curtea a precizat (A. K. și alții, punctele 131-153), *în raport cu un complex de împrejurări de drept și de fapt care converg cu cele din litigiul principal*, că împrejurarea următoare, în coroborare cu aceste alte împrejurări și sub rezerva aprecierii finale și a verificării de către instanța națională, poate conduce la apariția unor astfel de îndoieli.

107. Curtea a subliniat⁴⁴ că, „[p]e de altă parte, având în vedere faptul că, după cum reiese din dosarul de care dispune Curtea, deciziile președintelui Republicii privind numirea judecătorilor la Sąd Najwyższy (Curtea Supremă) nu pot face obiectul unui control jurisdicțional, revine instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă modul în care este definită, la articolul 44 alineatele (1) și (1a) din Legea privind KRS, *întinderea acțiunii care poate fi îndreptată împotriva unei rezoluții a KRS care cuprinde deciziile sale în ceea ce privește prezentarea unei propuneri de numire în funcția de judecător la această instanță permite să se asigure un control jurisdicțional efectiv al unor astfel de rezoluții, care să aibă ca obiect, cel puțin, verificarea inexistenței unui exces sau a unui abuz de putere, a unei erori de drept sau a unei erori vădite de apreciere* (a se vedea în acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 18 octombrie 2018, Hotărârea Thiam împotriva Franței, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, p. 25 și 81)” (sublinierea noastră).

108. În contextul polonez, nerespectarea cerințelor minime privind controlul jurisdicțional stabilite de Curte în cuprinsul punctului de mai sus are un *efect direct* asupra aprecierii independenței judecătorilor care sunt numiți.

⁴⁴ A se vedea Hotărârea A. K. și alții, punctul 145. O parte a doctrinei sugerează chiar că acest punct ar putea fi interpretat în sensul că Curtea impune o obligație specifică referitoare la organizarea procesului de numire în funcții în sistemul judiciar național, întrucât Curtea menționează că instanța de trimitere trebuie să verifice dacă partea procesului de numire în funcții în sistemul judiciar care are ca rezultat propunerea unui candidat spre numire de către președintele Republicii poate fi supusă controlului jurisdicțional cel puțin din perspectiva unui exces sau a unui abuz de putere, a unei erori de drept sau a unei erori vădite de apreciere. A se vedea Krajewski, M., și Ziółkowski, M., „EU judicial independence decentralized: A. K.”, *Common Market Law Review* 57 (2020).

109. Considerăm că aici este important ca Curtea să analizeze dacă este posibil ca anumite tipuri de proceduri și de reguli privind numirea în funcție a judecătorilor în statele membre (iar astfel și lipsa căilor de atac în cadrul acestor proceduri, cum este situația în litigiul principal) care nu sunt repuse în discuție ca atare în temeiul dreptului Uniunii *se pot dovedi discutabile când se desfășoară în temeiul recomandărilor unei entități care este ea însăși vădit lipsită de independență*.

110. Mai întâi, rezoluțiile KRS în litigiu în ă sunt în esență decizii, care produc efecte în privința candidaților la posturile de judecător în discuție administrative⁴⁵. Ca orice altă intervenție a statului, procedura de numire în funcție a judecătorilor trebuie guvernată de norme de drept a căror respectare ar trebui să fie supusă controlului exercitat de o instanță independentă.

111. Astfel, printre altele Carta europeană privind statutul judecătorilor⁴⁶ consacră „dreptul de a introduce recurs” al oricărui judecător care consideră că drepturile sale statutare sau mai general independența sa sau independența justiției sunt amenințate sau încălcate în orice fel de a introduce recurs în fața unei instanțe independente de genul celei care a fost examinată anterior. Aceasta înseamnă că judecătorii nu sunt lăsați fără apărare în fața unei încălcări a independenței lor. Dreptul la recurs este o garanție necesară, deoarece ar fi nerealist să se stabilească principii privind protecția sistemului judiciar dacă aceste principii nu sunt susținute consecvent de mecanisme care să garanteze aplicarea lor efectivă.

112. În cauza Denisov împotriva Ucrainei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a avut ocazia să confirme faptul că fie consiliile magistraturii trebuie să respecte cerințele prevăzute la articolul 6 din CEDO, fie deciziile lor trebuie să poată fi supuse controlului unui organism care respectă respectivele cerințe. Chestiunea respectării garanțiilor fundamentale de independență și imparțialitate poate apărea dacă structura și funcționarea unui consiliu al magistraturii precum KRS (care în speță joacă rolul de organism disciplinar) generează în această privință probleme grave⁴⁷. Un autor⁴⁸ a invocat în doctrină argumentul că cele de mai sus se aplică doar atunci când consiliul magistraturii acționează ca organism disciplinar, iar nu atunci când joacă „doar” un rol consultativ, așa cum se întâmplă în contextul numirii în funcție a judecătorilor. Nu împărtășim acest punct de vedere, deoarece jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului nu realizează o astfel de diferențiere și, în orice caz, nu se poate aplica într-un context cum este cel existent în Polonia.

113. În al doilea rând, considerațiile expuse la punctul 109 de mai sus sunt susținute de principiul conform căruia o decizie a unei autorități administrative care nu îndeplinește condițiile de independență și imparțialitate trebuie supusă controlului unei instanțe judecătorești⁴⁹.

114. Curtea a avut recent ocazia de a confirma faptul că independența justiției, în special față de puterea executivă, este un element al protecției jurisdicționale efective⁵⁰. Această protecție trebuie în principiu acordată tuturor cetățenilor UE, inclusiv candidaților la funcția de judecător la Curtea Supremă.

45 Această afirmație este confirmată de Hotărârea Curții Constituționale în cauza SK 57/06.

46 Consiliul European, DAJ/DOC (98) 23, Strasbourg, 8-10 iulie 1998.

47 Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 25 septembrie 2018, Denisov împotriva Ucrainei, CE:ECHR:2018:0925JUD007663911 (Marea Cameră), § 67 și următoarele. A se vedea și § 79.

48 Leloup, M., „An uncertain first step in the field of judicial self-government”, *E.C.L. Review* 2020, 16(1), 145-169, p. 156.

49 A se vedea, referitor la articolul 47 al doilea paragraf din cartă, Hotărârea din 13 decembrie 2017, El Hassani (C-403/16, EU:C:2017:960, punctul 39). Considerăm că nu se poate aplica o abordare diferită în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

50 A se vedea Hotărârea A. K. și alții, precum și Hotărârea din 26 martie 2020, Review Simpson și HG/Consiliul și Comisia (C-542/18 RX-II și C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232).

115. După cum a reținut Curtea în cauza Simpson și HG⁵¹, „rezultă din dreptul fundamental la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești independente, imparțiale și constituite în prealabil prin lege, garantat de articolul 47 din cartă, că orice justițiabil trebuie, în principiu, să aibă posibilitatea de a invoca o încălcare a acestui drept. Rezultă că instanțele Uniunii trebuie să poată verifica dacă o neregularitate care viciază procedura de numire în cauză a fost de natură să conducă la o încălcare a acestui drept fundamental”, iar noi considerăm că același principiu se aplică în cazul instanțelor naționale (care sunt de asemenea instanțe ale Uniunii). Din nou, deși această jurisprudență privește în mod specific articolul 47 din cartă, Curtea explică în Hotărârea A. K. și alții că, dacă ar analiza articolele 2 și 19 TUE, concluziile acestei analize ar fi aceleași ca cele ale analizei articolului 47 din cartă (a se vedea punctele 167-169 din această hotărâre).

116. Într-adevăr, Curtea Supremă s-a pronunțat neechivoc în sensul că KRS nu este independent⁵².

117. În mod special, având în vedere multiplele și gravele nelegalități, a concluzionat că alegerile făcute de KRS nu sunt independente față de interese politice, afectând astfel îndeplinirea criteriilor obiective de imparțialitate și independență a persoanelor numite în funcția de judecător la propunerea KRS (a se vedea punctul 36 din rezoluția din 23 ianuarie 2020). În continuare, Curtea Supremă a statuat că, întrucât KRS a fost politizat, concursurile pentru ocuparea posturilor de judecător prezintă un grad ridicat de probabilitate de a nu se baza pe criterii obiective, ci să depindă de loialități politice sau de sprijinul față de reforma sistemului judiciar promovată, cu încălcarea Constituției Poloniei, de majoritatea parlamentară. Din perspectiva întregului sistem judiciar, această situație afectează încrederea în imparțialitatea titularilor de funcții publice astfel desemnați. În esență, lipsa independenței constă în aceea că decizii ale acestui organism sunt subordonate autorităților politice, în special executivului (a se vedea punctul 38 din rezoluția din 23 ianuarie 2020).

118. În primul rând, în Concluziile noastre prezentate în cauzele conexe A. K. și alții (Independența Camerei disciplinare a Curții Supreme, C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:551), am concluzionat că KRS nu este un organism independent: mandatele membrilor KRS au fost revocate prematur; modul de numire implică faptul că 23 de membri din 25 provin de la autorități legislative și executive și relevă astfel lacune care par a fi de natură să compromită independența KRS în raport cu puterile legislativă și executivă (a se vedea în special punctele 132 și 135).

119. Într-adevăr, astfel cum se arată în Carta europeană privind statutul judecătorilor (a se vedea punctul 111 din prezentele concluzii): „2.1. [din Expunerea de motive a cartei] Selectarea și recrutarea judecătorilor trebuie să se înscrie într-o alegere efectuată de către o instanță sau o comisie independentă” și „1.3. [din cartă] Pentru orice decizie care afectează selectarea, recrutarea, desemnarea, desfășurarea carierei sau încetarea funcțiilor unui judecător, statutul prevede intervenția unei autorități independente de puterea executivă și cea legislativă în cadrul căreia cel puțin jumătate dintre membri să fie judecători aleși de către colegii lor prin intermediul unor metode de natură să garanteze cea mai largă reprezentare posibilă a corpului judecătoresc”. Situația este aceasta deoarece „independența care trebuie să caracterizeze acest organism exclude alegerea sau desemnarea membrilor săi de către o autoritate politică aparținând puterii executive sau legislative. O asemenea procedură ar putea supune desemnarea și rolul judecătorilor riscului de a avea caracter de partizanat. Se așteaptă de la judecătorii care fac parte din organismul independent tocmai să se abțină de la a căuta favoarea partidelor politice sau a organismelor desemnate sau alese de către sau prin acțiunea acestor partide” (a se vedea punctul 1.3 din Expunerea de motive a cartei).

120. În continuare, facem trimitere la hotărârea Curții în această cauză (A. K. și alții) și la Hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową (Regimul disciplinar al judecătorilor), cauzele conexe C-558/18 și C-563/18, EU:C:2020:234.

51 Hotărârea din 26 martie 2020, Review Simpson și HG/Consiliul și Comisia (C-542/18 RX-II și C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punctul 55).

52 A se vedea hotărârea din 5 decembrie 2019 a Curții Supreme și rezoluția din 23 ianuarie 2020 a celor trei secții ale Curții Supreme reunite în Mare Cameră (denumită în continuare „rezoluția din 23 ianuarie 2020”).

121. La 5 decembrie 2019, instanța de trimitere în cauza sus-menționată A. K. și alții, Sąd Najwyższy – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych [Curtea Supremă (Camera pentru litigii de muncă și asigurări sociale), Polonia], a statuat pe baza acestei hotărâri a Curții că KRS nu este, în actuala sa structură, un organism imparțial și independent de puterile legislativă și executivă. De asemenea, conform Curții, Camera disciplinară a Curții Supreme nu poate fi considerată ca fiind o instanță în sensul articolului 47 din cartă și al articolului 45 alineatul (1) din Constituția Poloniei.

122. În hotărâre se mai arăta că: (i) încă de la înființarea sa în 2018, KRS nu a fost independent de autoritățile politice; (ii) noul KRS a fost înființat cu încălcarea prevederilor Constituției⁵³ și (iii) hotărârea a avut în vedere alți factori care afectează independența KRS (membrii actuali ai KRS nu au fost aleși în cadrul unui proces transparent; independența KRS a fost repusă în discuție public de multe ori de către ONG-uri, de asociații ale juriștilor și de judecători ai instanțelor ordinare; membrii KRS au fost promovați de ministrul justiției în funcții de președinți sau vicepreședinți de instanțe ori în alte funcții judecătorești superioare; membrii KRS au sprijinit public reformele sistemului judecătoresc promovate de guvern)⁵⁴. Pentru a statua că, în sensul dreptului Uniunii, Camera disciplinară nu poate fi considerată o instanță, Curtea s-a întemeiat în Hotărârea din 5 decembrie 2019 (punctele 67-68) și pe faptul că persoanele propuse de KRS drept candidați la această cameră nu au fost supuse controlului jurisdicțional.

123. Această hotărâre a fost confirmată de o altă hotărâre a Curții Supreme (Camera pentru litigii de muncă și asigurări sociale) la 15 ianuarie 2020 (în celelalte cauze care au dat naștere cauzei A. K. și alții) și în special pe 23 ianuarie 2020, când judecătorii celor trei secții ale Curții Supreme reuniți în Marea Cameră au adoptat o rezoluție⁵⁵ cu efect de principiu de drept. Aceasta a confirmat hotărârea menționată mai sus și a statuat că KRS nu este independent de executiv.

124. În al doilea rând, gravitatea situației privind KRS este confirmată de luarea de poziție, la 27 mai 2020, a Comitetului executiv al Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare (RECJ) adoptată cu privire la KRS și, mai precis, la calitatea sa de membru al RECJ. În acest document, comitetul prezintă motivele care stau la baza propunerii sale privind excluderea KRS din RECJ, pe care a adresat-o adunării generale (a se vedea <https://www.enj.eu/node/556>). În esență, motivele sunt: (i) KRS nu respectă norma statutară RECJ conform căreia un consiliu membru trebuie să fie independent de executiv; (ii) KRS încalcă flagrant norma RECJ conform căreia are obligația de a menține independența sistemului judiciar și de a apăra, într-un mod consecvent cu rolul său de garant, corpul judecătoresc și judecătorii în mod individual împotriva oricăror măsuri care amenință valorile fundamentale de independență și autonomie și (iii) KRS aduce atingere aplicării dreptului Uniunii privind independența judecătorilor și a instanțelor de judecată și, prin aceasta, eficacității acestuia. Procedând astfel, acționează împotriva intereselor spațiului de libertate, securitate și justiție și a valorilor reprezentate de acesta. Comitetul a concluzionat că KRS a încălcat grav finalitățile și obiectivele RECJ, astfel cum sunt prevăzute la articolele 3 și 4 din statutul acesteia, și nu este dispus să remedieze aceste încălcări grave. Dorim să amintim că, anterior, KRS fusese deja suspendat din RECJ, la 17 septembrie 2018, întrucât nu mai îndeplinea cerințele acestei rețele, și anume de a fi independent de puterea executivă și de cea legislativă într-un mod care să asigure independența puterii judecătorești poloneze.

125. În plus, RECJ și-a întemeiat propunerea de excludere a KRS pe următoarele elemente și poziții ale unor organizații cum sunt (i) Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa [Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR)], Consiliul European [GRECO (Grupul Statelor împotriva Corupției)], Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept („Comisia de la

⁵³ A se vedea punctele 40 și 41 din această hotărâre. Noua lege privind KRS a revocat membrii aleși ai KRS înainte de încheierea mandatului și a modificat regulile de alegere a acestora. Modul inițial de alegere a membrilor de către judecători din rândul judecătorilor de diferite grade a fost înlocuit de puterea supremă a Parlamentului de a alege 15 membri ai KRS. Întrucât Seimul decide cu privire la majoritatea membrilor KRS, echilibrul dintre cele trei puteri, consacrat la articolul 187 alineatul (1) din Constituție, a fost denaturat.

⁵⁴ A se vedea hotărârea din 5 decembrie 2019 a Curții Supreme a Poloniei în cauza III Po 7/18, în special punctele 40, 41, 46-48, 49, 50, 51 și 56.

⁵⁵ BSA I-4110-1/20. A se vedea versiunea în limba engleză, disponibilă aici:
www.sn.pl/aktualnosci/SiteAssets/Lists/Wydarzenia/AllItems/BSA%20I-4110-1_20_English.pdf.

Veneția”) și Adunarea Parlamentară], instituțiile Uniunii Europene și rețelele de magistratură și avocatură din Europa au fost critice în privința reformelor de justiție din Polonia și a rolului KRS; (ii) în Raportul din 6 ianuarie 2020, Comisia de monitorizare a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei a considerat că „reforma [KRS] a plasat această instituție sub controlul executivului, ceea ce este incompatibil cu principiul independenței”; (iii) Comisia de la Veneția și Direcția Generală Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) a Consiliului Europei au emis la 16 ianuarie 2020 un Aviz comun de urgență⁵⁶ prin care se recomandă în special „restabilirea competențelor corpului judecătoresc în materie de numire, de promovare și de revocare a judecătorilor”, lăsând să se înțeleagă că KRS se afla sub controlul executivului; (iv) rezoluția Marii Camere a Curții Supreme poloneze, menționată la punctul 123 din prezentele concluzii; (v) Ordonanța Curții (C-791/19 R, EU:C:2020:277) prin care se admite cererea de măsuri provizorii formulată în acea cauză de Comisie susține printre altele că, în Polonia, independența noii camere disciplinare nu era garantată, pentru motivul că judecătorii săi sunt selectați de către KRS, în timp ce membrii KRS sunt aleși de camera inferioară a Parlamentului polonez; (vi) inițierea de către Comisie a unei alte proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, adresând Poloniei o scrisoare de punere în întârziere privind noua Lege privind sistemul judiciar din 20 decembrie 2019, intrată în vigoare la 14 februarie 2020⁵⁷; (vii) la 13 mai 2020, Comisia LIBE a Parlamentului European a publicat un proiect de raport intermediar în cadrul procedurii prevăzute la articolul 7 TUE împotriva Poloniei. Cu privire la impactul Legii poloneze din 20 decembrie 2019 asupra independenței KRS, acest raport arată că „23. [...] această măsură a condus la o politizare profundă [a KRS]; [...] 26. Cheamă Comisia să declanșeze împotriva [Legii privind KRS] procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor și cere [Curții de Justiție] să ordone măsuri interimare pentru suspendarea activităților noului KRS”⁵⁸.

126. Avizul comun de urgență din 16 ianuarie 2020⁵⁹, menționat în cuprinsul punctului de mai sus, subliniază că „[c]omunitatea judiciară din Polonia și-a pierdut puterea de a își delega reprezentanți [în KRS] și astfel de a influența procesul de recrutare și promovare a judecătorilor. Înainte de reforma din 2017, 15 (din 25) de membri [ai KRS] erau judecători aleși de colegii lor. După reforma din 2017, acești membri sunt aleși de Parlament. Asociată cu înlocuirea imediată, la începutul anului 2018, a tuturor membrilor numiți conform vechilor reguli, această măsură a condus la o politizare profundă [a KRS]”. În plus, „două noi camere în cadrul Curții Supreme au fost create în anul 2017: Camera disciplinară și Camera de control extraordinar și cauze publice [...] În aceste noi camere au fost numiți judecători noi, selectați de noul [KRS] și investiți cu puteri noi, inclusiv puterea Camerei extraordinare de a casa în procedura recursului extraordinar hotărâri definitive pronunțate de instanțe inferioare sau chiar de Curtea Supremă ori puterea Camerei disciplinare de a impune măsuri disciplinare împotriva altor judecători. Astfel, aceste noi camere au fost plasate deasupra tuturor celorlalte, creând *de facto* o Curte Supremă în cadrul unei Curți Supreme”. Cu privire la KRS, avizul comun de urgență concluzionează că, „[î]n opinia Comisiei de la Veneția, trebuie revenit asupra problemei reprezentării [în KRS], pentru a alinia metoda de numire a membrilor judecători cu normele și bunele practici europene. Astfel, s-ar îndepărta riscul haosului juridic, deși problema validității numirilor în funcții de judecător făcute între timp ar trebui soluționată de autoritățile polone”.

⁵⁶ A se vedea de asemenea următorul punct din prezentele concluzii. Avizul Comisiei de la Veneția este citat în nota de subsol 11 din prezentele concluzii.

⁵⁷ Printre altele pentru motivul că, în conformitate cu această lege, conținutul hotărârilor judecătorești poate fi considerat abatere disciplinară; legea împiedică instanțele de judecată poloneze să își îndeplinească obligația de a aplica dreptul Uniunii sau de a adresa cereri de decizii preliminare. Totodată, ea împiedică instanțele de judecată poloneze să examineze, în contextul cauzelor pendinte în fața lor, competența altor judecători de a se pronunța. După Hotărârea A. K. și alții din 19 noiembrie 2019 și după hotărârea Curții Supreme din 5 decembrie 2019, Polonia a instituit o legislație care expune judecătorii naționali unor sancțiuni disciplinare dacă ar pune în discuție legitimitatea anumitor aspecte ale reformelor sistemului judiciar din Polonia (a se vedea Leloup, *op.cit.*).

⁵⁸ RECJ menționează de asemenea o scrisoare din partea Asociației Europene a Judecătorilor, care reprezintă majoritatea judecătorilor din Europa, și o scrisoare comună a Asociației Judecătorilor Polonezi *Iustitia*, a Asociației Judecătorilor din Instanțe de Dreptul Familiei *Pro Familia*, a Asociației Judecătorilor din Instanțe Administrative din Polonia și a Prezidiului Permanent al Forumului de Cooperare al Judecătorilor. Ambele scrisori sprijină public propunerea de excludere a KRS din RECJ.

⁵⁹ Avizul nr. 977/2019, CDL-PI(2020)002. A se vedea în special punctele 8, 31 și următoarele.

127. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului precizează că structura unui organism care numește judecători este relevantă din punctul de vedere al cerinței de „independență”⁶⁰.

128. Jurisprudența Curții de la Strasbourg confirmă și faptul că independența justiției nu se referă doar la exercitarea funcțiilor judecătorești în cazuri specifice, ci și la organizarea judiciară (și anume independența structurală, cum ar fi modalitatea de numire în funcție a membrilor instanței și durata mandatului) și la măsura în care instanța respectivă prezintă o „aparență de independență”, ceea ce constituie un element esențial pentru menținerea încrederii pe care instanțele de judecată trebuie să o inspire într-o societate democratică. Pentru a proteja această aparență a independenței, este necesar să se prevadă suficiente garanții⁶¹.

129. În lumina considerațiilor care precedă, considerăm (la fel ca doctrina⁶²) că, date fiind circumstanțele specifice Poloniei, este indispensabil ca procesele de numire în funcție să fie supuse controlului jurisdicțional exercitat de o instanță a cărei independență este dincolo de orice îndoială, în condițiile articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, pentru a menține aparența independenței judecătorilor numiți prin aceste proceduri. Aceasta se justifică în special ca urmare a modificărilor rapide aduse dispozițiilor legislative care guvernează controlul jurisdicțional asupra procedurilor de selecție și deciziilor KRS (și anume în special Legea din 26 aprilie 2019), dispoziții care par a veni în contradicție cu jurisprudența Curții Constituționale (chestiune aflată la aprecierea instanțelor poloneze). Aceste modificări dau naștere unor îndoieli rezonabile cu privire la măsura în care procesul de numire în funcții este în prezent orientat către selectarea unor candidați independenți pe plan intern, mai degrabă decât convenabili din punct de vedere politic, pentru exercitarea funcției de judecător în cadrul unei instituții atât de importante a sistemului judiciar cum este Curtea Supremă, instanța de ultim grad. În plus, doctrina mai subliniază⁶³ că din jurisprudența constantă, anterioară anului 2015, a Curții Constituționale reiese că, potrivit Constituției Poloniei, procedurile de numire în funcție și deciziile KRS trebuiau să poată fi supuse controlului jurisdicțional. În contextul specific al Poloniei, controlul jurisdicțional asupra deciziei KRS constituia o garanție semnificativă pentru obiectivitatea și imparțialitatea procedurilor de numire în funcție și pentru asigurarea dreptului constituțional privind accesul egal la funcții publice.

130. Această concluzie este confirmată de instrumentele legislative neobligatorii cu privire la consiliile naționale ale magistraturii. Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) a adoptat un aviz⁶⁴ în care se subliniază că „unele decizii ale Consiliului pentru Justiție referitoare la gestionarea și administrarea sistemului de justiție, precum și deciziile referitoare la *numirea în funcție*, mobilitatea, promovarea, disciplinarea și demiterea judecătorilor [...] *trebuie* să conțină motivare, să aibă forță obligatorie, să poată fi supuse controlului jurisdicțional. Astfel, independența Consiliului pentru Justiție nu înseamnă că se găsește în afara legii și este exceptat de la controlul jurisdicțional” (sublinierea noastră).

60 A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Oleksandr Volkov împotriva Ucrainei (nr. 21722/11), § 109-117 și 130, și Hotărârea Özpinar împotriva Turciei, nr. 20999/04, §. 78 și 79.

61 A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Findlay împotriva Regatului Unit (nr. 22107/93), § 73, Hotărârea Sramek împotriva Austriei (nr. 8790/79), § 42, Hotărârea Campbell și Fell împotriva Regatului Unit, nr. 7819/77 și 7878/77, § 78, Hotărârea Cooper împotriva Regatului Unit (nr. 48843/99), § 104, Hotărârea Sacilor Lormines împotriva Franței (nr. 65411/01), § 63, și Hotărârea Clarke împotriva Regatului Unit (nr. 23695/02).

62 Krajewski și Ziółkowski, *op. cit.*, p. 1128.

63 Krajewski și Ziółkowski, *op. cit.*, p. 1128, cu referire la hotărârea Curții Constituționale în cauza SK 57/06.

64 Avizul nr. 10 (2007) [al CCJE] în atenția Comitetului de Miniștri ai Consiliului Europei privind Consiliul pentru Justiție în serviciul societății, 23 noiembrie 2007, Strasbourg.

131. După cum a arătat recent Curtea în Hotărârea Simpson și HG⁶⁵, „[Curtea Europeană a Drepturilor Omului] a avut ocazia să sublinieze că dreptul de a fi judecat de o instanță «instituită de lege», în sensul articolului 6 paragraful 1 din CEDO, include, prin însăși natura sa, procesul de numire a judecătorilor (Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 12 martie 2019, Hotărârea Ástráðsson împotriva Islandei, CE:ECHR:2019:0312JUD002637418, nedefinitivă, § 98)”⁶⁶.

132. Așadar, „rezultă [din jurisprudență] că o neregularitate comisă cu ocazia numirii judecătorilor în cadrul sistemului judiciar în cauză determină încălcarea articolului 47 al doilea paragraf prima teză din cartă, cu precădere atunci când această neregularitate este de o asemenea natură și gravitate încât creează un risc real ca alte ramuri ale puterii, în special executivul, să poată exercita o putere discreționară nejustificată care să pună în pericol integritatea rezultatului la care conduce procesul de numire și să semene astfel o îndoială legitimă în percepția justițiabililor în ceea ce privește independența și imparțialitatea judecătorului sau a judecătorilor avuți în vedere, cum este cazul atunci când sunt implicate norme fundamentale care fac parte integrantă din instituirea și din funcționarea acestui sistem judiciar” (sublinierea noastră)⁶⁷.

133. Rezultă din toate considerațiile care precedă că instanța de trimitere poate să își păstreze competența de a se pronunța cu privire la litigiile principale.

134. Cu toate acestea, considerăm (la fel ca Avocatul Poporului) că nu se poate accepta competența instanței naționale chemate în mod normal să judece pe fond astfel de cauze, și anume Camera disciplinară a Sąd Najwyższy (Curtea Supremă), având în vedere că circumstanțele și condițiile de numire în funcție a judecătorilor acestei camere suscită îndoieli cu privire la independența acesteia și că o instanță independentă s-a pronunțat în sensul că această cameră nu este o instanță independentă în înțelesul dreptului Uniunii⁶⁸. Nici celelalte camere ale acestei curți, la care au fost repartizați judecători numiți pe baza rezoluțiilor KRS, de tipul celor în discuție în litigiul principal, nu constituie forumuri adecvate pentru judecarea acestei cauze, dat fiind principiul *nemo iudex in causa sua* (nimeni nu poate fi judecător în propria cauză).

135. Așadar, calea de atac introdusă la instanța de trimitere este singura procedură jurisdicțională care permite reclamanților din litigiul principal, în calitate de candidați la funcția de judecător, să obțină un control obiectiv al procedurii de numire în funcție la Curtea Supremă ca instanță de ultim grad în sensul articolului 267 alineatul (3) TFUE, căreia i se impun garanțiile rezultate din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

136. Având în vedere că răspunsul la a treia întrebare este că instanța de trimitere poate înlătura efectele Legii din 26 aprilie 2019 și se poate declara competentă să judece cauzele principale în cadrul juridic aplicabil înainte de adoptarea acestei legi, este necesar acum să abordăm primele două întrebări preliminare. Acestea au ca obiect eventuale condiții impuse de dreptul Uniunii prin legislația națională unor căi de atac precum cele din litigiul principal în ceea ce privește principiul efectivității (prima întrebare) și principiul egalității de tratament egal (a doua întrebare).

⁶⁵ Hotărârea din 26 martie 2020, Review Simpson și HG/Consiliul și Comisia (C-542/18 RX-II și C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punctul 74).

⁶⁶ Dorim să precizăm că, la 1 decembrie 2020, hotărârea nedefinitivă menționată a fost confirmată, iar Marea Cameră a Curții Europene a Drepturilor Omului a statuat, în unanimitate, că a existat o încălcare a articolului 6 paragraful 1 din CEDO ca urmare a unor grave nereguli care au afectat numirea unei judecător la Curtea de Apel a Islandei (cererea nr. 26374/18).

⁶⁷ Hotărârea din 26 martie 2020, Review Simpson și HG/Consiliul și Comisia (C-542/18 RX-II și C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punctul 75).

⁶⁸ A se vedea punctul 121 și urm. din prezentele concluzii. A se vedea și Hotărârea A. K. și alții și ordonanța Curții în cauza C-791/19 R (EU:C:2020:277).

2. Cu privire la prima întrebare preliminară

137. Această întrebare trebuie interpretată în sensul că urmărește să se stabilească dacă, în contextul general normativ și factual din Polonia, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE se opune unei căi de atac care prezintă insuficiențe în ceea ce privește efectivitatea, astfel cum este cea aplicabilă inițial în cauzele principale⁶⁹.

a) Expunere sumară a argumentelor părților

138. În esență, KRS susține că dispozițiile naționale în litigiu, astfel cum au fost modificate prin Legea din 26 aprilie 2019, intră în sfera autonomiei procedurale a statelor membre, cu condiția de a asigura un control jurisdicțional efectiv, situație care se regăsește în temeiul articolului 44 alineatul (4) din Legea privind KRS. Împrejurarea că partea din rezoluția KRS care propune numirea în funcție rămâne definitivă se justifică prin necesitatea de a ocupa fără întârziere posturile la Curtea Supremă. Modul în care sunt aleși cei 15 membri ai KRS constituie o opțiune care se încadrează în competența exclusivă a statelor membre, neputând fi controlată de Curte.

139. Procurorul General susține în esență că, mai întâi, suspendarea rezoluțiilor în litigiu ale KRS de către instanța de trimitere a fost nelegală. În al doilea rând, din dreptul Uniunii nu se desprinde un standard comun obligatoriu cu privire la: (i) numirea în funcție a judecătorilor și rolul eventual, în acest context, al altor autorități naționale sau (ii) posibilitatea deschiderii unei căi de atac împotriva deciziilor adoptate în acest domeniu, procedură care, în plus, nu există în multe state membre.

140. Guvernul polonez susține în esență că dispozițiile dreptului Uniunii invocate în întrebările preliminare nu constituie un etalon pentru controlul dispozițiilor naționale referitoare la numirea în funcție a judecătorilor, pentru a nu încălca principiul respectării tradițiilor constituționale ale statelor membre. KRS este un organ constituțional al statului, independent de puterile legislativă, executivă și judecătorească, al cărui rol este armonizarea relațiilor dintre aceste trei puteri ale statului, garantând în același timp independența judecătorilor. Un control jurisdicțional asupra deciziilor KRS care nu s-ar limita la respectarea regulilor de procedură, ci care s-ar referi și la fondul deciziilor și la candidații selectați ar aduce atingere competenței exclusive conferite KRS și echilibrului constituțional urmărit prin aceasta.

141. Avocatul Poporului susține în esență că modul de numire în funcție a judecătorilor constituie unul dintre elementele care pot fi evaluate pentru a verifica dacă independența judecătorilor este garantată și, dat fiind rolul esențial pe care KRS îl joacă în procedura de numirea în funcție a judecătorilor Curții Supreme, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE trebuie să se aplice atât procedurilor desfășurate în fața acestui organ, cât și căilor de atac împotriva rezoluțiilor sale.

142. A.B., C.D., E.F. și I.J. susțin că articolul 44 alineatele (1b) și (4) din Legea privind KRS prevede doar un simulacru de control jurisdicțional și oferă acces pur formal la o cale de atac, neasigurând respectarea principiului protecției jurisdicționale efective și cu încălcarea articolului 2, a articolului 4 alineatul (3) al treilea paragraf, a articolului 6 alineatul (1) și a articolului 19 alineatul (1) TUE coroborate cu articolul 47 din cartă.

143. Comisia susține că articolul 19 alineatul (1) TUE nu prevede o cerință generală conform căreia deciziile de numire în funcție a judecătorilor trebuie să fie supuse controlului jurisdicțional și că nu prevede că o astfel de cerință ar trebui să se aplice avizelor emise în contextul selecției judecătorilor și nici că un astfel de control ar trebui să aibă efect suspensiv. Articolul 19 alineatul (1) TUE ar fi încălcat doar în condiții specifice, și anume în situații în care modificarea normelor juridice cu privire la

⁶⁹ A se vedea articolul 44 alineatele (1a), (1b) și (4) din Legea cu privire la KRS.

numirea în funcție a judecătorilor unei instanțe, în același timp cu modificarea altor dispoziții legale aplicabile instanței respective, are ca efect o distorsionare structurală care poate periclita percepția justițiabililor asupra independenței instanței respective. Comisia consideră că astfel de circumstanțe nu se regăsesc în prezenta cauză.

b) Aprecieri

144. Dorim să ne referim aici la explicațiile și la analiza prezentate de instanța de trimitere care figurează la punctele 8-10 de mai sus.

145. Considerațiile de mai sus cu privire la a treia întrebare se aplică de asemenea *mutatis mutandis* în contextul primei întrebări, pentru a stabili că, în contextul general normativ și factual din Polonia, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE se opune unei căi de atac jurisdicționale care prezintă insuficiențe în ceea ce privește efectivitatea, astfel cum este cea aplicabilă inițial în cauza principală [articolul 44 alineatele (1a), (1b) și (4) din Legea privind KRS].

146. Considerăm (la fel ca instanța de trimitere) că este complet lipsită de efectivitate calea de atac aflată la dispoziția participanților la procedură care nu au fost propuși spre numire în funcție, întrucât nu modifică situația juridică a unui candidat care formulează o cale de atac în procedura finalizată printr-o rezoluție a KRS care a fost anulată. Respectiva cale de atac nu permite nici reexaminarea candidaturii acelei persoane la postul vacant de judecător la Curtea Supremă în cazul în care candidatura a fost depusă în urma unui anunț de concurs pentru ocuparea unui post de judecător anume.

147. În concepția noastră, pentru ca un sistem de căi de atac să fie efectiv, ar trebui ca: (1) formularea unei căi de atac de către oricare dintre candidații care nu au fost reținuți pentru un post la Curtea Supremă să suspende întreaga procedură de numire în funcție până la soluționarea căii de atac respective de către instanța de trimitere; (2) admiterea căii de atac împotriva rezoluției KRS de a nu propune numirea la Curtea Supremă să aibă ca efect ca organul competent din statul membru (KRS) să fie obligat să reexamineze cazul individual privind numirea în postul de judecător la Curtea Supremă; (3) rezoluția să devină validă în cazul în care instanța de trimitere respinge căile de atac formulate împotriva acesteia, astfel încât abia atunci decizia să poată să fie transmisă președintelui Republicii, iar candidatul desemnat în propunere să fie numit judecător la Curtea Supremă.

148. Considerăm, așadar, că există îndoieli vădite cu privire la efectivitatea căii de atac disponibile împotriva rezoluțiilor KRS adoptate în cauze individuale referitoare la numirea la Curtea Supremă și, prin urmare, în cauze privind drepturi garantate de dreptul Uniunii, întrucât este vorba despre funcția de judecător la o instanță de ultim grad din statul membru. Această analiză este valabilă cu atât mai mult cu cât sistemul căilor de recurs împotriva rezoluțiilor în astfel de cazuri diferă de cel aplicabil în ceea ce privește procedurile de selecție pentru ocuparea posturilor vacante de judecători la alte instanțe decât Curtea Supremă (care au rămas vădit neschimbate și nu se preconizează că vor fi supuse „inovațiilor” recent introduse), împrejurare care nu poate fi justificată exclusiv de criteriul instanței la care se ocupă un post vacant.

149. Instanța de trimitere consideră că această situație echivalează cu a crea, între două categorii de candidați la postul de judecător, un acces diferențiat la instanța competentă, ceea ce poate încălca principiul egalității de acces la justiție.

150. Am dori să subliniem, în particular, că nu s-au invocat argumente convingătoare care să justifice o astfel de diferență în ceea ce privește caracterul efectiv al unei căi de atac și nici „tratamentul special” aplicabil procedurii de numire în funcții la Curtea Supremă.

151. Având în vedere cele de mai sus, instanța de trimitere consideră în mod întemeiat că normele naționale nu sunt în conformitate cu dreptul Uniunii.

152. Astfel, din jurisprudența Curții rezultă că revine statelor membre, în special în temeiul principiului cooperării loiale, prevăzut la articolul 4 alineatul (3) primul paragraf TUE, obligația de a asigura aplicarea și respectarea dreptului Uniunii pe teritoriile lor respective. Pe acest temei și astfel cum prevede articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, statele membre trebuie să asigure căile de atac necesare pentru a asigura justițiabililor respectarea dreptului lor la protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii. Statele membre au, așadar, sarcina de a stabili un sistem de căi de atac și proceduri care să asigure control jurisdicțional efectiv în acele domenii⁷⁰. Această protecție constituie o caracteristică esențială a statului de drept în sensul articolului 2 TUE.

153. Întrucât instanța de trimitere are sarcina de a controla rezoluțiile KRS în litigiu în conformitate cu dispozițiile naționale în vigoare înainte de modificarea introdusă prin Legea din 26 aprilie 2019, acest control trebuie să fie efectiv și nu trebuie să fie de natură să genereze îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la validitatea procesului de numire în funcție a judecătorilor numiți pe aceste baze.

154. Aceasta înseamnă că instanța de trimitere trebuie să aibă posibilitatea de a realiza controlul jurisdicțional *cel puțin în măsura* indicată de Curte în Hotărârea A. K. și alții (punctul 145), și anume într-un mod care să îi permită să examineze dacă a existat un exces sau un abuz de putere, o eroare de drept sau o eroare vădită de apreciere⁷¹.

155. În plus, principiul protecției jurisdicționale efective necesită ca decizia finală luată de instanța de judecată ca rezultat al procesului de control jurisdicțional descris mai sus să fie efectivă, iar efectivitatea să fie garantată, astfel încât decizia să nu fie iluzorie⁷².

156. Într-adevăr, după cum a arătat Curtea în cauza FMS⁷³, „principiul supremației dreptului Uniunii și dreptul la protecție jurisdicțională efectivă garantat de articolul 47 din cartă impun instanței de trimitere să se declare competentă să soluționeze calea de atac [în discuție] dacă nicio altă instanță nu are competența, în temeiul dreptului național, de a o soluționa”.

157. Aceasta înseamnă că dispozițiile naționale care constituie un obstacol în calea realizării obiectivelor articolului 19 alineatul (1) TUE trebuie înlăturate de instanța de trimitere. În contextul de față, instanța de trimitere trebuie, așadar, să înlătore aplicarea (i) dispozițiilor care ar implica excluderea totală a posibilității de a revizui eroarea de apreciere a candidaților la funcția de judecător, în lumina criteriilor impuse acestora, (ii) a caracterului parțial definitiv al deciziilor KRS referitoare la candidații care au fost numiți în funcție. În caz contrar, controlul jurisdicțional asupra unei astfel de rezoluții ar fi iluzoriu în privința candidatului care a fost numit în funcție.

158. Prin urmare, în privința candidatului care a fost numit în funcție, o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal ar echivala cu absența oricărui control, ceea ce deschide calea unor acțiuni discreționare ale altor puteri ale statului și poate da naștere unor îndoieli legitime în percepția justițiabililor, cu încălcarea articolului 19 alineatul (1) TUE.

⁷⁰ A se vedea Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 34 și jurisprudența citată).

⁷¹ Curtea se referă aici, în acest sens, la Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 18 octombrie 2018, Thiam împotriva Franței, CE:ECHR:2018:1018JUD008001812, § 25 și 81.

⁷² A se vedea Hotărârea din 29 iulie 2019, Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:626, punctul 57).

⁷³ Hotărârea din 14 mai 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU și C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punctul 299).

3. Cu privire la a doua întrebare preliminară

159. Întrucât răspunsul la prima întrebare este afirmativ (altfel spus, întrucât constatăm că sistemul procedurii căii de atac împotriva rezoluțiilor adoptate de KRS în cauze individuale referitoare la numirea în funcția de judecător la Curtea Supremă nu garantează dreptul la o cale de atac efectivă și protecția judiciară, inclusiv asigurând acestei protecții o întindere adecvată), prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere consideră că este necesar să se determine în ce măsură deficiențele care afectează sistemul procedurii căii de atac împotriva rezoluțiilor KRS prevăzut de dreptul național (și aspectele precizate cu privire la aceste deficiențe) au de asemenea drept consecință o încălcare a *dreptului la egalitatea accesului la funcția publică*, ceea ce nu corespunde obiectivelor de interes general.

160. A.B., C.D., E.F. și I.J. susțin în esență că faptul că au fost lipsiți de protecția jurisdicțională efectivă a dreptului lor constituțional de acces la funcția publică potrivit aceluiași reguli precum cele aplicabile persoanelor ale căror candidaturi au fost propuse de KRS încalcă atât diverse principii ale dreptului Uniunii, cum ar fi statul de drept, egalitatea de tratament, egalitatea de acces la funcția publică, cât și echilibrul instituțional. În plus, modul în care este alcătuit KRS nu oferă absolut nicio garanție cu privire la independența sa față de puterile legislative și executive.

161. Cu toate acestea, este suficient să subliniem că eventuala aplicare a principiului egalității de tratament *conform dreptului Uniunii*, inclusiv a articolelor 20 și 21 din cartă, în prezența unei diferențe de tratament precum cea afirmată în litigiul principal (care, se argumentează, există între căile de atac aflate la dispoziția candidaților la Curtea Supremă și cele aflate la dispoziția candidaților la alte funcții judiciare) este departe de a fi evidentă, în special *în absența diferenței de tratament în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă ce ar fi întemeiată pe unul dintre motivele specifice prevăzute de Directiva 2000/78*.

162. În orice caz, având în vedere răspunsurile date la prima și la a treia întrebare preliminară, considerăm că nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare preliminară, întrucât, pentru a soluționa cauzele principale, instanța de trimitere va avea la dispoziție suficiente lămuriri care decurg din răspunsurile la prima și la a treia întrebare.

V. Concluzii

163. Pentru aceste motive, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată de Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Supremă Administrativă, Polonia) după cum urmează:

1) Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE coroborat cu articolul 267 TFUE trebuie interpretat în sensul că:

1. Având în vedere contextul și conjunctura altor elemente existente în Polonia și evidențiate de instanța de trimitere [printre altele: (a) faptul că legiuitorul polonez a modificat cadrul juridic național pentru a lăsa fără obiect acțiunile în constatarea neîndeplinirii obligațiilor și cererile de decizie preliminară pendinte în fața Curții, (b) faptul că, în pofida împrejurării că instanța de trimitere suspendase rezoluțiile KRS în litigiu, președintele Republicii a numit în funcțiile respective de judecători la Curtea Supremă opt noi judecători propuși de KRS în rezoluțiile în litigiu și (c) faptul că legiuitorul polonez, prin adoptarea Legii din 26 aprilie 2019, a ignorat decizii ale Curții Constituționale care precizează necesitatea controlului jurisdicțional asupra rezoluțiilor KRS de tipul celor în discuție în litigiul principal], articolul 267 TFUE se opune unei legi naționale precum Legea din 26 aprilie 2019, în măsura în care această lege a prevăzut încetarea deplin drept a procedurilor precum cele pendinte la instanța de trimitere, excluzând în același timp orice posibilitate de a transfera căile de atac către altă instanță națională sau de a le reintroduce căile de atac în fața altei instanțe naționale;

– întrucât situația expusă mai sus survine într-un context în care instanța națională competentă inițial să soluționeze cauzele menționate și care, după ce a fost sesizată în mod legal cu o procedură de control asupra rezoluțiilor KRS, a adresat Curții întrebări preliminare refuză dreptul de acces la o instanță judecătorească în măsura în care, în cauza individuală pendinte în fața instanței competente (inițial) să o examineze, ulterior privează această instanță atât de posibilitatea de a iniția efectiv o procedură de trimitere preliminară în fața Curții, cât și de dreptul de a aștepta decizia Curții, astfel încât principiul cooperării loiale consacrat în dreptul Uniunii este repus în discuție.

Eliminarea (dreptului la exercitarea) căii de atac jurisdicționale care fusese până atunci disponibilă într-o cauză precum cauza principală și în special aplicarea acestei eliminări în cazul unor părți care – la fel ca reclamantii din litigiul principal – au introdus deja asemenea căi de atac constituie (având în vedere contextul și conjunctura celorlalte elemente care stau la baza respectivei eliminări, astfel cum au fost evidențiate de instanța de trimitere) o măsură a cărei de natură contribuie (și chiar consolidează) absența aparenței de independență și de imparțialitate a judecătorilor efectiv numiți la instanța vizată, precum și a instanței înseși. O astfel de absență a aparenței de independență și imparțialitate încalcă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.

Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE poate fi aplicat direct de instanța de trimitere pentru a înlătura aplicarea Legii din 26 aprilie 2019 și pentru a se declara competentă să soluționeze cauzele principale în cadrul juridic aplicabil anterior adoptării acestei legi.

2) Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE trebuie interpretat în sensul că:

Considerațiile care precedă la punctul 1) de mai sus se aplică *mutatis mutandis* în contextul primei întrebări preliminare, pentru a stabili dacă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE se opune, ținând seama de contextul și conjunctura altor elemente existente în Polonia și evidențiate de instanța de trimitere, unei căi de atac jurisdicționale care prezintă insuficiențe în ceea ce privește efectivitatea, astfel cum este cea aplicabilă inițial în cauzele principale [articolul 44 alineatele (1a), (1b) și (4) din Legea privind KRS].

În contextul și conjunctura altor elemente existente în Polonia și evidențiate de instanța de trimitere, aplicarea dispozițiilor naționale care constituie un obstacol în calea realizării obiectivelor articolului 19 alineatul (1) TUE trebuie înlăturată de instanța de trimitere. În contextul de față, instanța de trimitere ar trebui, așadar, să înlătore aplicarea (i) dispozițiilor care ar implica excluderea totală a posibilității de a revizui eroarea de apreciere a candidaților la funcția de judecător, în lumina criteriilor impuse acestora, și (ii) a caracterului parțial definitiv al deciziilor KRS referitoare la candidații care au fost numiți în funcție. În caz contrar, controlul jurisdicțional asupra unei astfel de rezoluții ar fi iluzoriu în privința candidatului care a fost numit în funcție.